

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องซึ่งได้สรุปเป็นประเด็นสำคัญและเนื้อหาสาระตามลำดับ ดังนี้

1. พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 หมวด 6
2. บทบาทหน้าที่ของสถานศึกษาและคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
 - 2.1 คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
 - 2.2 องค์ประกอบของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
 - 2.3 อำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
 - 2.4 บทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษา
3. การประกันคุณภาพการศึกษา
 - 3.1 ความหมายของการประกันคุณภาพการศึกษา
 - 3.2 หลักการ นโยบาย มาตรการและเป้าหมาย
 - 3.3 กระบวนการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษา
 - 3.4 ระบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา
 - 3.5 การดำเนินการประกันคุณภาพภายนอก
4. มาตรฐานการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน รอบที่สอง (พ.ศ. 2549-2553)
 - 4.1 มาตรฐานด้านผู้เรียน
 - 4.2 มาตรฐานด้านครู
 - 4.3 มาตรฐานด้านผู้บริหาร
5. บริบทเกี่ยวกับการดำเนินงานของคณะกรรมการสถานศึกษาหนองคาย
6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
 - 6.1 งานวิจัยในประเทศ
 - 6.2 งานวิจัยต่างประเทศ

1. พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 หมวด 6

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ซึ่งได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม 116 ตอนที่ 74 ก เมื่อวันที่ 19 สิงหาคม 2542 และมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 20 สิงหาคม 2542 เป็นต้นไป ได้บัญญัติเกี่ยวกับมาตรฐานและการประกันคุณภาพการศึกษาไว้ในหมวด 6 ตั้งแต่มาตรา 47-51 ดังนี้ (พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ. 2542 : 18-19)

มาตรา 47 ให้มีระบบการประกันคุณภาพการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาทุกระดับ ประกอบด้วย การประกันคุณภาพภายในและระบบการประกันคุณภาพภายนอก ระบบ หลักเกณฑ์ และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษา ให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

มาตรา 48 ให้หน่วยงานต้นสังกัดและสถานศึกษาจัดให้มีระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาและให้ถือว่าการประกันคุณภาพภายในเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารการศึกษาที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง โดยมีการจัดทำรายงานประจำปี เสนอต่อหน่วยงานต้นสังกัด หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และเปิดเผยต่อสาธารณชนเพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา เพื่อรองรับการประกันคุณภาพภายนอก

มาตรา 49 ให้มีสำนักงานรับรองมาตรฐานประเมินคุณภาพการศึกษา มีฐานะเป็นองค์กรมหาชนทำหน้าที่พัฒนาเกณฑ์ วิธีการประเมินคุณภาพภายนอก และทำการประเมินผล การจัดการศึกษาเพื่อให้มีการตรวจสอบคุณภาพของสถานศึกษา โดยคำนึงถึงความมุ่งหมาย และหลักการ และแนวการจัดการศึกษาในแต่ละระดับตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัตินี้

ให้มีการประเมินคุณภาพภายนอกของสถานศึกษาทุกแห่งอย่างน้อยหนึ่งครั้งในทุกห้าปี นับตั้งแต่การประเมินครั้งสุดท้าย และเสนอผลการประเมินต่อหน่วยงานที่ซึ่้องและสาธารณชน

มาตรา 50 ให้สถานศึกษาให้ความร่วมมือในการจัดเตรียมเอกสารหลักฐานต่าง ๆ ที่มีข้อมูลเกี่ยวข้องกับสถานศึกษา ตลอดจนให้บุคลากรและกรรมการของสถานศึกษา รวมทั้ง ผู้ปกครองและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับสถานศึกษาให้ข้อมูลเพิ่มเติม

มาตรา 51 ในกรณีที่ผลการประเมินภายนอกของสถานศึกษาใดไม่ได้มาตรฐานที่กำหนด ให้สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา จัดทำข้อเสนอแนะการปรับปรุง แก่ใจต่อหน่วยงานต้นสังกัด เพื่อให้สถานศึกษาปรับปรุงแก้ไขภายในระยะเวลาที่กำหนด หากมิได้ดำเนินการดังกล่าว ให้สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา รายงานต่อคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อดำเนินการให้มีการปรับปรุงแก้ไข

2. บทบาทหน้าที่ของสถานศึกษาและคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

2.1 คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน หมายถึง คณะกรรมการที่ได้รับการแต่งตั้งตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2543 (กระทรวงศึกษาธิการ. 2543 : 1-6)

2.2 องค์ประกอบของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2543 กำหนดให้สถานศึกษาในกำกับทุกแห่งที่รับผิดชอบในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งมีบทบาทหน้าที่ ด้านการให้ความร่วมมือในการจัดการบริหารจัดการศึกษาของสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพโดยให้มีจำนวนคณะกรรมการสถานศึกษาอย่างน้อยสถานศึกษาละเจ็ดคน แต่ไม่เกินสิบห้าคน ประกอบด้วย

ผู้แทนผู้ปกครอง ได้แก่ ผู้แทนของผู้มีรายชื่อ เป็นผู้ปกครองตามทะเบียนนักเรียนที่กำลังศึกษาในสถานศึกษานั้น จำนวนไม่เกินสองคน

ผู้แทนครู ได้แก่ ผู้แทนของข้าราชการครูผู้ปฏิบัติการสอน และผู้ช่วยผู้บริหารสถานศึกษานั้น จำนวนไม่เกินสองคน

ผู้แทนองค์กรชุมชน ได้แก่ ผู้แทนของชมรม สมาคม มูลนิธิองค์กรเอกชนหรือกลุ่มบุคคลในรูปอื่นใด ที่ดำเนินกิจกรรม เพื่อประโยชน์ของสาธารณะ และมีที่ตั้งอยู่ในเขตบริการของสถานศึกษานั้น จำนวนไม่เกินสองคน

ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้แก่ ผู้แทนของเทศบาล องค์การบริหารส่วนจังหวัด องค์การบริหารส่วนตำบล กรุงเทพมหานคร เมืองพัทยา หรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่น ๆ จำนวนไม่เกินสองคน

ผู้แทนศิษย์เก่า ได้แก่ ผู้แทนสมาคมศิษย์เก่า ชมรมศิษย์เก่า หรือบุคคลที่เคยศึกษาจากสถานศึกษานั้น จำนวนไม่เกินสองคน

ผู้ทรงคุณวุฒิ ได้แก่ ผู้นำทางศาสนา ผู้ทรงภูมิปัญญาในท้องถิ่น ข้าราชการบำนาญ ข้าราชการอื่นนอกสังกัดสถานศึกษา พนักงานรัฐวิสาหกิจ เจ้าหน้าที่ในหน่วยงานอื่นของรัฐ เจ้าของหรือผู้บริหารสถานประกอบการ ทั้งในและนอกเขตบริการของสถานศึกษานั้น จำนวนไม่เกินสี่คนให้ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นกรรมการและเลขานุการ

2.3 อำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

ตามมาตรา 38 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 รวมทั้งอำนาจหน้าที่การบริหารงานบุคคลที่จะเกิดขึ้น ตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบ

บริหาร ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา สรุปรายงานหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษา
ขั้นพื้นฐาน ได้ดังนี้

1. การกำกับดำเนินกิจการของสถานศึกษาให้สอดคล้องกับกฎหมาย กฎระเบียบ
ประกาศ คำสั่ง และนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษา
ขั้นพื้นฐานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และความต้องการของชุมชน และท้องถิ่น
2. ส่งเสริมและสนับสนุนการดำเนินการกิจการด้านต่าง ๆ ของสถานศึกษา
3. มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลสำหรับข้าราชการครูและบุคลากร
ทางการศึกษาในสถานศึกษา ตามที่กฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการและบุคลากรทางการศึกษา
ที่กำหนด
4. ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่กฎหมาย ระเบียบ ประกาศ ฯลฯ กำหนดให้เป็น
อำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

อำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน อาจแบ่งได้เป็น 3 ลักษณะ
คือ (1) กำกับ (2) ส่งเสริม สนับสนุน และ (3) มีอำนาจอื่นตามที่กฎหมาย กฎระเบียบ
ประกาศ ฯลฯ กำหนด (คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2547 : 11-12) ซึ่งมีกรอบใน
การดำเนินงานดังนี้

1. อำนาจหน้าที่ในการกำกับ หมายถึง การกำกับให้สถานศึกษาดำเนินงานด้าน
วิชาการ งบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารทั่วไป ให้สอดคล้องกับกฎหมาย
กฎ ระเบียบ ประกาศ คำสั่ง และนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานคณะกรรมการ
การศึกษาขั้นพื้นฐานและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา คณะกรรมการสถานศึกษาต้องคอยกำกับ
สถานศึกษา โดยการติดตามการปฏิบัติงานของสถานศึกษา รวมทั้งให้ความเห็นให้ข้อเสนอแนะ
และคำปรึกษา เพื่อให้สถานศึกษาดำเนินการให้เป็นไปตามกฎกติกา ได้แก่ กฎหมาย กฎ
ระเบียบ ประกาศ คำสั่ง และนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานคณะกรรมการ
การศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และของสถานศึกษาเอง หากสถานศึกษา
ดำเนินการไม่สอดคล้อง หรือไม่ดำเนินการให้เป็นไปตามกฎหมาย กฎ ระเบียบ ประกาศ
คำสั่ง และนโยบายดังกล่าวคณะกรรมการสถานศึกษาต้องแจ้งให้สถานศึกษาดำเนินการ หาก
สถานศึกษายังไม่ดำเนินการคณะกรรมการต้องเสนอความเห็นไปยังกรรมการตัดสิน ซึ่งได้แก่
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เพื่อพิจารณาสั่งการหรือแจ้งสำนักงานคณะกรรมการการศึกษา
ขั้นพื้นฐานสั่งการตามอำนาจหน้าที่ต่อไป

2. อำนาจในการส่งเสริมและสนับสนุนกิจการของสถานศึกษาเพื่อให้สถานศึกษามีความเข้มแข็ง บริหารงานอย่างเป็นระบบ มีประสิทธิภาพ สามารถให้บริการการศึกษาแก่เยาวชนและประชาชนได้อย่างกว้างขวางทั่วถึง และจัดการศึกษาได้อย่างมีคุณภาพเป็นที่ยอมรับศรัทธา เชื่อถือ ของประชาชน ชุมชน และท้องถิ่น

3. อำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการบริหารงานบุคคล สำหรับข้าราชการครู และบุคลากรทางการศึกษา อำนาจหน้าที่ในส่วนนี้ให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการครู และบุคลากรทางการศึกษากำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

4. ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่กฎหมาย ระเบียบ ประกาศ ฯลฯ กำหนดให้เป็นอำนาจของคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

2.4 บทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

ในส่วนที่กำหนดไว้ ตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2543 มีความสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา คณะกรรมการสถานศึกษาที่ได้รับการแต่งตั้งตามระเบียบนี้ จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องได้รับรู้บทบาทหน้าที่ของตนเอง และควรรอบรู้เรื่องของการจัดการศึกษาพอสมควร เพื่อสามารถปฏิบัติงานตามบทบาท หน้าที่ได้อย่างถูกต้อง และมีประสิทธิภาพต่อการบริหารโรงเรียน

รายละเอียดของบทบาทหน้าที่ต่าง ๆ ของคณะกรรมการสถานศึกษาสรุปได้ดังนี้ (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2543 : 29-41)

2.4.1 กำหนดนโยบาย แผนแม่บท และแผนพัฒนาของสถานศึกษา

นโยบายและแผนพัฒนาสถานศึกษา เปรียบเสมือนเข็มทิศที่จะนำพาสถานศึกษามุ่งไปสู่เป้าหมายปลายทางของความสำเริง ดังนั้น เพื่อให้แผนพัฒนาสถานศึกษามีความสอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น คณะกรรมการสถานศึกษาจะเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการเสนอปัญหา และความต้องการของท้องถิ่นได้เป็นอย่างดี ดังนั้น คณะกรรมการสถานศึกษา จึงมีบทบาทหน้าที่ ดังนี้

- 1) ศึกษาความรู้และความเข้าใจ เรื่องการวางแผนและการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา จากเอกสารและแหล่งความรู้ต่าง ๆ
- 2) แต่งตั้งคณะอนุกรรมการในการจัดทำร่างนโยบายและแผนพัฒนาการศึกษาของสถานศึกษา
- 3) พิจารณากำหนดนโยบายและแผนพัฒนาการศึกษาของสถานศึกษา

2.4.2 ให้ความเห็นชอบแผนปฏิบัติการประจำปีของสถานศึกษา

ก่อนสิ้นปีงบประมาณ สถานศึกษานำนโยบาย และแผนพัฒนาการศึกษามาจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปี เพื่อใช้เป็นกรอบการปฏิบัติงานในปีงบประมาณต่อไป ทั้งนี้แผนปฏิบัติการดังกล่าวจะต้องได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการสถานศึกษาก่อน ดังนั้นคณะกรรมการสถานศึกษา จึงมีบทบาทหน้าที่ดังนี้

- 1) ศึกษา นโยบาย แผนพัฒนาการศึกษาของสถานศึกษา
- 2) พิจารณาความเห็นชอบตั้งอนุกรรมการจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปี
- 3) พิจารณาให้ความเห็นชอบแผนปฏิบัติการประจำปี
- 4) ให้การสนับสนุนการดำเนินการตามแผนปฏิบัติการของสถานศึกษา
- 5) กำกับ ติดตามการดำเนินการตามแผนของสถานศึกษา

2.4.3 ให้ความเห็นชอบในการจัดทำสาระหลักสูตรสถานศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น

สถานศึกษาชั้นพื้นฐาน มีหน้าที่จัดทำสาระของหลักสูตรให้สอดคล้องกับสภาพของปัญหาและความต้องการของชุมชน ภูมิปัญญาท้องถิ่น คุณลักษณะอันพึงประสงค์ เพื่อเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ คณะกรรมการสถานศึกษา จะต้องช่วยเสนอแนะความต้องการของท้องถิ่น ได้เป็นอย่างดี จึงมีบทบาท หน้าที่ ดังนี้

- 1) ศึกษาสภาพปัญหา ความต้องการภูมิปัญญาท้องถิ่น และนำเสนอให้สถานศึกษาไว้ใช้เป็นข้อมูลประกอบการจัดทำสาระหลักสูตร
- 2) ให้ความเห็นชอบในสาระหลักสูตรที่สถานศึกษาจัดทำ
- 3) ส่งเสริมและสนับสนุนให้สถานศึกษา ได้สามารถจัดทำกิจกรรมการเรียนการสอนตามหลักสูตร ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2.4.4 กำกับและติดตาม การดำเนินการตามแผนของสถานศึกษา

การดำเนินงานของสถานศึกษา เมื่อสถานศึกษาได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการสถานศึกษา และสถานศึกษาดำเนินการไปแล้วผลการดำเนินการเป็นอย่างไร มีปัญหาอุปสรรคหรือไม่ เป็นเรื่องที่คณะกรรมการสถานศึกษาจะต้องรับรู้ เพื่อจะได้ให้เข้ามาให้การสนับสนุนหรือแก้ปัญหา เพื่อให้สถานศึกษาสามารถจัดการศึกษาได้อย่างมีคุณภาพ ดังนั้นคณะกรรมการสถานศึกษาจึงมีบทบาท หน้าที่ดังนี้

- 1) ศึกษาแนวทางการดำเนินการปฏิทินการปฏิบัติงานตามแผนปฏิบัติการของสถานศึกษา

2) รับทราบรายงานผลการปฏิบัติงานตามแผนปฏิบัติการของสถานศึกษา รวมทั้งให้ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะ

3) ติดตาม ดูแล ช่วยเหลือ แก้ปัญหา ส่งเสริม สนับสนุนให้สถานศึกษา สามารถดำเนินการจัดการศึกษาได้อย่างทั่วถึง

2.4.5 ส่งเสริม สนับสนุนให้เด็กทุกคนในเขตบริการ ได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐาน อย่างทั่วถึงมีคุณภาพ ได้มาตรฐาน

คณะกรรมการสถานศึกษา เป็นบุคคลที่อยู่ในท้องถิ่น และมีความใกล้ชิดกับ ผู้ปกครองนักเรียน รู้สภาพปัญหาและความต้องการของท้องถิ่นเป็นอย่างดี สามารถร่วมกับ สถานศึกษากำหนดแนวทางที่จะทำให้เด็กทุกคนเข้าเรียนอย่างทั่วถึงและได้เรียนอย่างมีคุณภาพ คณะกรรมการสถานศึกษา จึงมีบทบาท หน้าที่ คือ

1) ร่วมมือและสนับสนุนการดำเนินการ เพื่อจัดทำข้อมูลพื้นฐานของเด็กใน เขตบริการของโรงเรียน

2) ประสานความร่วมมือ เพื่อสร้างความเข้าใจกับประชาชนทั่วไป และ ผู้ปกครองของนักเรียน เพื่อให้เห็นความสำคัญของการศึกษา

3) สนับสนุน ช่วยเหลือเด็กที่ขาดแคลน หรือมีความต้องการช่วยเหลือเป็น พิเศษ เพื่อให้สามารถได้เรียนจนจบหลักสูตร

2.4.6 ส่งเสริมให้มีการพิทักษ์สิทธิเด็ก ดูแลเด็กพิการ เด็กด้อยโอกาส และเด็กที่มี ความสามารถพิเศษ

สิทธิและความเสมอภาคในการที่เด็กทุกคนจะต้องได้รับการศึกษา ไม่ว่าจะเป็น เด็กที่มีความพิการ เด็กด้อยโอกาสและเด็กที่มีความต้องการพิเศษ เด็กทุกคนต้อง ได้รับการพัฒนา อย่างเต็มศักยภาพ คณะกรรมการสถานศึกษา จึงมีบทบาท หน้าที่ คือ

1) ศึกษาข้อมูลของเด็กของเด็กที่มีความพิการ เด็กด้อยโอกาสและเด็กที่มี ความต้องการพิเศษในท้องถิ่น เพื่อเสนอข้อมูลให้กับสถานศึกษา

2) สนับสนุนสิ่งต่างๆ ที่จะเป็นสื่อ หรือเครื่องมือ หรืออุปกรณ์การเรียนและ สิ่งอำนวยความสะดวกให้กับสถานศึกษา เพื่อช่วยเหลือเด็กที่มีความต้องการพิเศษ

3) สนับสนุน ส่งเสริมเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ให้ได้รับการพัฒนาอย่าง เต็มศักยภาพ

2.4.7 เสนอแนวทางการมีส่วนร่วมการบริหารจัดการด้านวิชาการ งบประมาณ บริหารงานบุคคลและด้านการบริหารทั่วไปของสถานศึกษา

กระทรวงศึกษาธิการ ได้กระจายอำนาจในการบริหารและการจัดการศึกษา ทั้งในด้านวิชาการ งบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารงานทั่วไป ให้สถานศึกษาดำเนินการเพื่อให้เกิดความคล่องตัวมากขึ้น คณะกรรมการสถานศึกษา ในฐานะที่เป็นผู้กำหนดนโยบายการบริหารงานของสถานศึกษา ข้อเสนอแนะแนวทางในการบริหารงานทั้ง 4 ด้านของสถานศึกษา จึงเป็นสิ่งจำเป็นที่จะนำไปสู่การปฏิบัติงานที่สอดคล้องกับนโยบายและแผนพัฒนาการศึกษาของสถานศึกษา คณะกรรมการสถานศึกษา จึงมีบทบาท หน้าที่ คือ

1) เสนอแนะแนวทางในการบริหารและจัดการ ในด้านงานวิชาการ งบประมาณ บุคลากรและบริหารทั่วไปของสถานศึกษา

2) ร่วมเป็นคณะกรรมการ ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับภารกิจของสถานศึกษาทั้ง 4 ด้าน เพื่อให้การบริหารและการจัดการศึกษาของสถานศึกษาเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

2.4.8 ส่งเสริมให้มีการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา ตลอดจนการเป็นวิทยากร ภายนอกและภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อเสริมสร้างพัฒนาการของนักเรียนทุกวัย รวมทั้ง สืบสานจารีตประเพณี ศิลปวัฒนธรรมของท้องถิ่นและของชาติ

คณะกรรมการสถานศึกษา เป็นผู้ที่ได้รับการยอมรับของบุคคลในท้องถิ่นเป็น ผู้ที่สามารถระดมทรัพยากรต่างๆ ทั้งภายในท้องถิ่นและนอกท้องถิ่นมาช่วยในการพัฒนาปรับปรุงสถานศึกษาได้เป็นอย่างดี รวมทั้งสามารถที่จะเข้ามาช่วยเสริมสร้างการพัฒนาของนักเรียนได้ในหลายๆ ด้าน จึงมีบทบาท หน้าที่ ดังนี้

สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีหน้าที่จัดทำสาระของหลักสูตรให้สอดคล้องสภาพปัญหาและความต้องการของชุมชน ภูมิปัญญาท้องถิ่น คุณลักษณะอันพึงประสงค์เพื่อเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ คณะกรรมการสถานศึกษาจะต้องช่วยเสนอความต้องการของท้องถิ่น ได้เป็นอย่างดี จึงมีบทบาท หน้าที่ ดังนี้

1) ศึกษาสภาพปัญหา ความต้องการภูมิปัญญาท้องถิ่น และนำเสนอให้สถานศึกษาไว้ใช้เป็นข้อมูลประกอบการจัดทำสาระหลักสูตร

2) ให้ความเห็นชอบในสาระหลักสูตรที่สถานศึกษาจัดทำ

3) ส่งเสริมและสนับสนุนให้สถานศึกษา ได้สามารถจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามหลักสูตรได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2.4.9 เสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษากับชุมชน ประสานงานกับองค์กรทั้งภาครัฐและเอกชน เพื่อให้สถานศึกษาเป็นแหล่งวิทยาการของชุมชนและมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนแลท้องถิ่น

คณะกรรมการสถานศึกษาเป็นผู้แทนของกลุ่มบุคคลต่างๆ ที่ได้อยู่ใกล้ชิดกับประชาชนในพื้นที่ บทบาทในฐานะกรรมการสถานศึกษาจะทำหน้าที่ตัวแทนสถานศึกษา เสริมสร้างความสัมพันธ์กับประชาชนหรือองค์กรต่างๆ ให้เห็นถึงความสำคัญของสถานศึกษา นำสถานศึกษาเข้าไปมีส่วนร่วม ในการพัฒนาชุมชนและท้องถิ่น ได้อย่างดี คณะกรรมการสถานศึกษา จึงมีบทบาท หน้าที่ ดังนี้

- 1) ประสานกับประชาชนและองค์กรต่างๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน ให้เข้ามาร่วมกันพัฒนา ปรับปรุงสถานศึกษาให้มีความพร้อมที่จะเป็นแหล่งวิทยาการของชุมชน และเป็นแหล่งที่จะให้บริการชุมชน
- 2) ทำหน้าที่เป็นตัวแทนของสถานศึกษา ประสานสัมพันธ์กับชุมชนและองค์กรภายนอก ให้เห็นถึงความสำคัญของสถานศึกษาและใช้สถานศึกษาเป็นแหล่งวิทยาการของชุมชนและเป็นแหล่งบริการชุมชน
- 3) ส่งเสริม สนับสนุนให้สถานศึกษามีส่วนในการจัดกิจกรรมต่างๆ ของชุมชนและท้องถิ่น เพื่อพัฒนาความเป็นอยู่ของประชาชน

2.4.10 ให้ความเห็นชอบ การรายงานผลการดำเนินงานประจำปี ของสถานศึกษา ก่อนเสนอต่อสาธารณชน

คณะกรรมการสถานศึกษา มีส่วนรับผิดชอบในการดำเนินงานของสถานศึกษา เมื่อสิ้นปีสถานศึกษาต้องจัดทำสรุปรายงานการดำเนินงานเสนอต่อคณะกรรมการสถานศึกษา เพื่อให้ได้รับทราบ และให้ความเห็นชอบก่อนรายงานต่อสาธารณชน คณะกรรมการสถานศึกษา จึงมีบทบาท หน้าที่ดังนี้

- 1) รับทราบ และให้ความเห็นชอบการรายงานผลการดำเนินงานประจำปีของสถานศึกษา
- 2) เสนอแนะข้อคิดเห็น เพื่อปรับปรุงรายงานผลการดำเนินงานประจำปีให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ก่อนนำไปเผยแพร่ต่อสาธารณชน

2.4.11 แต่งตั้งที่ปรึกษาและหรือคณะอนุกรรมการ เพื่อดำเนินงานตามระเบียบ ตามที่เห็นสมควร

นอกจากคณะกรรมการสถานศึกษาแล้ว มีผู้นำของชุมชนหรือประชาชนในท้องถิ่นอีกไม่น้อยที่ยินดีเข้ามาช่วยในการพัฒนาสถานศึกษา ดังนั้น เพื่อเปิดโอกาสให้บุคคลดังกล่าวได้เข้ามามีส่วนร่วม คณะกรรมการสถานศึกษา จึงมีบทบาทสำคัญ ที่จะสรรหาบุคคล เพื่อแต่งตั้งเป็นที่ปรึกษาและหรือคณะอนุกรรมการต่างๆ เพื่อช่วยในการดำเนินงานในภารกิจให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้น คณะกรรมการสถานศึกษาจึงมีบทบาท หน้าที่ ดังนี้

- 1) พิจารณาแต่งตั้งที่ปรึกษา และหรือคณะอนุกรรมการตามภารกิจของ คณะกรรมการสถานศึกษา ตามความจำเป็นและเหมาะสม
- 2) ส่งเสริม สนับสนุนเป็นที่ปรึกษาให้คณะอนุกรรมการได้ปฏิบัติหน้าที่ได้ อย่างเต็มศักยภาพในการช่วยเหลือกิจกรรมของสถานศึกษา

3. การประกันคุณภาพการศึกษา

3.1 ความหมายการประกันคุณภาพการศึกษา

การประกันคุณภาพการศึกษา กับการควบคุมคุณภาพ สองคำนี้มักใช้แทนกันอยู่ เสมอ ความแตกต่างของสองคำนี้อยู่ที่การสื่อความหมายถึงวิธีการในเรื่องคุณภาพ การควบคุม คุณภาพมีแนวความคิดอยู่บนพื้นฐานของ “การแก้ไข” ขณะที่การประกันคุณภาพมีแนวคิด อยู่บนพื้นฐานของ “การป้องกัน” ในด้านการให้นิยามของคำ คุณภาพ การควบคุมคุณภาพ ให้ความหมายว่าเป็นเรื่องของความดี ความงาม แต่การประกันคุณภาพให้ความหมายในแง่มุม ของการบรรลุความต้องการที่แท้จริงของลูกค้า (นักเรียน ผู้ปกครอง ชุมชน สังคม) และสอดคล้อง กับวิถีชีวิต การประกันคุณภาพจึงเป็นวัฒนธรรมใหม่ที่เปลี่ยนจากมิติผู้ที่มีอำนาจกำหนดคุณภาพ และผู้ควบคุมคุณภาพมาเป็นการสร้างความไว้วางใจซึ่งกันและกัน (สำนักงานคณะกรรมการ การประถมศึกษาแห่งชาติ. 2541 : 2)

กษมา วรวรรณ ณ อยุธยา (2541 : 16) กล่าวว่า การประเมินคุณภาพ หมายถึง ระบบการประกันคุณภาพที่เกิดขึ้นในงานประถมศึกษา เพื่อให้มั่นใจว่าการจัดการศึกษาจะบรรลุ จุดหมายสำคัญ คือ เด็กได้รับการพัฒนาที่สมดุล ทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ และสติปัญญา อย่างน้อยในระดับพื้นฐานที่เด็กไทยทุกคนพึงได้รับและมีโอกาสพัฒนาไปจนเต็มตามศักยภาพ ของแต่ละบุคคล

เสาวนิต เสาธานนท์ (2539 : 43) ได้ให้ความหมายของการประกันคุณภาพ การศึกษาไว้ว่า คือ การปฏิบัติการทั้งหลายของสถาบันที่มีแผนและเป็นระบบอันจะก่อให้เกิด ความมั่นใจได้ว่าการจัดการศึกษาจะได้คุณภาพตามจุดประสงค์ของปรัชญาการศึกษาของแต่ละ ระดับ

จากที่กล่าวมา สรุปได้ว่าการประกันคุณภาพการศึกษา เป็นระบบที่สร้างความ มั่นใจในการปฏิบัติการทั้งหลายของสถาบันการศึกษาให้กับผู้เรียน ได้รับการพัฒนา ที่สมดุล ทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ และสติปัญญา ตามศักยภาพของแต่ละบุคคลอย่างมีคุณภาพตามที่ กำหนดไว้

3.2 หลักการ นโยบาย มาตรการ และเป้าหมาย

การประกันคุณภาพการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงศึกษาธิการได้จัดให้มีระบบการประกันคุณภาพการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาของไทยให้มีมาตรฐานเป็นเลิศหลักการสำคัญของการประกันคุณภาพศึกษากำหนดไว้เป็น 3 ข้อ คือ

1. รัฐบาลกระจายอำนาจในการกำหนดนโยบายการบริหารงานวิชาการ งบประมาณ บุคลากร และทรัพยากรให้จังหวัด และสถานศึกษาทุกระดับทุกประเภท
2. รัฐสนับสนุนให้ผู้ปกครอง ผู้นำชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้มีส่วนร่วมรับผิดชอบจัดการศึกษา
3. โรงเรียนต้องแสดงภาระหน้าที่ความรับผิดชอบต่อ
 - 3.1 นักเรียนและผู้ปกครอง
 - 3.2 มาตรฐานที่กำหนด
 - 3.3 ผู้รับผิดชอบการจัดการศึกษา

3.3 กระบวนการดำเนินการการประกันคุณภาพการศึกษา

กระบวนการดำเนินการการประกันคุณภาพการศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติใช้กรอบความคิดเดียวกันกับการประกันคุณภาพของกระทรวงศึกษาธิการ แต่ได้ปรับรายละเอียดในแต่ละขั้นตอนให้ชัดเจนขึ้นให้สอดคล้องกับนโยบายและการดำเนินการของสำนักงานการประถมศึกษาแห่งชาติ กล่าวคือ กระบวนการประกันคุณภาพการศึกษาของสำนักงานการประถมศึกษาแห่งชาติ ประกอบด้วย 3 ขั้นตอน แต่ละขั้นตอนมีกิจกรรมที่สำคัญ ดังนี้ (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2541 : 35)

- ขั้นตอนที่ 1 การควบคุมคุณภาพมีกิจกรรมที่สำคัญ คือ
1. สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ กำหนดมาตรฐานโรงเรียนที่เป็นแกนกลางสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ ปรับขยายเกณฑ์มาตรฐานเพื่อลงสู่การปฏิบัติและให้สอดคล้องกับท้องถิ่น
 2. พัฒนาโรงเรียนสู่มาตรฐานโดยจัดทำแผนการดำเนินงานเตรียมความพร้อมทางด้านปัจจัยต่าง ๆ รวมทั้งบุคลากร
- ขั้นตอนที่ 2 การตรวจสอบและการปรับปรุงโรงเรียน มีกิจกรรมสำคัญ คือ
1. ตรวจสอบภายในโดยให้โรงเรียนทำการประเมินตนเองในระหว่างการดำเนินงานตามแผนและเมื่อสิ้นสุดแผน
 2. ตรวจสอบภายนอกโดยใช้กระบวนการนิเทศรื้อยเปอร์เซ็นต์ เป็นยุทธศาสตร์หลัก

3. ช่วยเหลือสนับสนุนส่งเสริมโรงเรียน โดยระดมกำลังจากทุกระดับหน่วยงาน กลุ่มเป้าหมายสำคัญ คือ โรงเรียนที่มีคุณภาพต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐาน

4. โรงเรียนใช้ผลการตรวจสอบทั้งภายในและภายนอกทำการปรับปรุงโรงเรียน และตั้งเป้าหมายการพัฒนาที่สูงขึ้นกว่าเดิมอย่างต่อเนื่อง

ขั้นตอนที่ 3 การประเมินคุณภาพ และกิจกรรมสำคัญ คือ

1. สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติร่วมกับสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดทำการประเมินคุณภาพมาตรฐานการศึกษาทุกโรงเรียนและทุก 2 ปี เพื่อจัดระดับคุณภาพโรงเรียนและติดตามความก้าวหน้าของคุณภาพโรงเรียนในภาพรวมของระดับประเทศ

2. สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด ประเมินในส่วนที่เพิ่มเติมเฉพาะของจังหวัดและใช้ผลการประเมินทั้งสองส่วน คือ ส่วนที่ประเมินร่วมกับสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติและส่วนที่ประเมินเพิ่มเติมเฉพาะของส่วนจังหวัด เพื่อจัดระดับคุณภาพโรงเรียนตามเกณฑ์ของระดับจังหวัด

3. ปรับปรุง พัฒนามาตรฐานโรงเรียนทุก 5 ปี เพื่อให้เห็นภาพได้ชัดเจนขึ้นจึงนำเสนอภาพประกอบกระบวนการประกันคุณภาพการศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ

สาระสำคัญของงานในแต่ละกิจกรรมหลัก

การดำเนินงานในแต่ละขั้นของกระบวนการประกันคุณภาพของแต่ละระดับหน่วยงาน จะเห็นได้ว่า มีความประสานสอดคล้องต่อเนื่องตลอดกระบวนการ โดยในระยะแรกของการเริ่มพัฒนาระบบประกันคุณภาพการศึกษา มีการกำหนดนโยบาย มาตรการ การจัดองค์กรเครือข่ายคณะกรรมการส่วนกลางและส่วนภูมิภาคจนถึงโรงเรียนทำหน้าที่ อำนวยการและควบคุมการดำเนินงานให้เป็นไปตามเป้าหมาย

สำหรับการประสานงานของหน่วยงานต่าง ๆ ในกระบวนการประกันคุณภาพการศึกษา สรุปสาระสำคัญได้ดังนี้

1. การควบคุมคุณภาพการศึกษา

1.1 การกำหนดเกณฑ์มาตรฐานโรงเรียน งานที่จะต้องทำในกิจกรรมนี้ คือ

1.1.1 จัดทำแนวการประกันคุณภาพการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ได้เสนอกระบวนการประกันคุณภาพการศึกษาในสังกัดสำนักงาน

คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ได้เสนอกระบวนการการประกันคุณภาพการศึกษา แห่งชาติ โดยอาศัยกรอบความคิดในกระบวนการประกันคุณภาพการศึกษาของกระทรวง ศึกษาธิการ เมื่อได้รับความเห็นชอบแล้วจึงจัดทำเอกสารฉบับนี้ขึ้นเพื่อให้ผู้ปฏิบัติในทุก ระดับองค์กรมีความรู้ ความเข้าใจในแนวปฏิบัติของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษา แห่งชาติได้ตรงกันบนทุกระดับภูมิภาค สามารถนำไปปรับหรือขยายความเพื่อให้ชัดเจนยิ่งขึ้น

1.1.2 จัดทำมาตรฐาน โรงเรียนและคู่มือการใช้ สำนักงานคณะกรรมการ การประถมศึกษาแห่งชาติ ได้กำหนดกรอบความคิดในการจัดทำมาตรฐานโรงเรียน คือ ยึด องค์ประกอบของระบบการจัดการศึกษาด้านกระบวนการและผลผลิต โดยเลือกสรรตัวแปร ด้านกระบวนการที่สามารถนำไปสู่คุณภาพนักเรียนได้ รวมทั้งวิเคราะห์ภารกิจและขอบข่าย งานการจัดการศึกษาของโรงเรียน ดังนั้น โครงการสร้าง มาตรฐานจึงประกอบด้วยมาตรฐาน 3 กลุ่มคือมาตรฐานคุณภาพนักเรียน มาตรฐานการเรียนการสอน และมาตรฐานการบริหาร แต่ละมาตรฐานประกอบด้วยตัวบ่งชี้ตัวแปรที่บอกสภาพหรือคุณสมบัติแต่ละมาตรฐานแต่ละ ตัวบ่งชี้ ได้กำหนดระดับคุณภาพที่แสดงพัฒนาการหรือความน่าพอใจ 3 ระดับโดย

ระดับ 1 คือ คุณภาพที่มีผลพอใจขั้นต่ำ

ระดับ 2 คือ คุณภาพที่มีผลพอใจค่อนข้างสูง

ระดับ 3 คือ คุณภาพที่มีผลพอใจสูง

1.1.3 จัดทำมาตรฐานท้องถิ่น การจัดทำมาตรฐานท้องถิ่นตามหลักการ กระจายอำนาจในกระบวนการประเมินคุณภาพการศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการประถม ศึกษาแห่งชาติ ได้เปิดโอกาสให้ท้องถิ่น คือสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด สำนักงานการ ประถมศึกษาอำเภอและโรงเรียน ปรับขยายมาตรฐานโรงเรียนได้ตามความเหมาะสมแต่ที่ไม่ ควรลดการจากที่สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติกำหนดไว้

1.2 การพัฒนาเข้าสู่มาตรฐาน งานที่จะต้องทำในขั้นตอนนี้ คือ

1.2.1 จัดทำข้อมูลพื้นฐาน ข้อมูลพื้นฐานเป็นหัวใจสำคัญของการพัฒนา คุณภาพในการวิเคราะห์สภาพปัญหาหรือจุดพัฒนาการจัดตั้งมาตรฐานโรงเรียน การจัดทำแผนงาน เพื่อพัฒนาคุณภาพ การกำหนดเป้าหมายและยุทธศาสตร์การดำเนินงาน การดำเนินการพัฒนา และการปรับปรุงโรงเรียน การกำหนดเกณฑ์และประเมินคุณภาพ เพื่อจำแนกระดับคุณภาพ ของ โรงเรียน การประเมินความก้าวหน้าทางการศึกษา ฯลฯ เหล่านี้ล้วนต้องอาศัยข้อมูล พื้นฐานทั้งสิ้นด้วยความสำคัญของข้อมูล สารสนเทศดังกล่าวข้างต้นทุกหน่วยงานจำเป็นต้อง มีระบบข้อมูล สารสนเทศเพื่อใช้ในหน่วยงานของตน ข้อมูลระดับโรงเรียนถือเป็นข้อมูลที่

สำคัญที่สุดและจัดเป็นข้อมูลปฐมภูมิ ส่วนข้อมูลระดับหน่วยงานหรือโรงเรียนถือเป็นข้อมูลทุติยภูมิ ข้อมูลที่แต่ละระดับหน่วยงานควรมีและทำการจัดระบบข้อมูล สารสนเทศที่สามารถนำมาใช้ได้ทันทีในการบริหารงานทุกระดับ

1.2.2 กำหนดเป้าหมาย จากมาตรฐานโรงเรียนที่พัฒนาขึ้นควรกำหนดเป้าหมายชัดเจน เป้าหมายที่สำคัญคือเป้าหมายด้านคุณภาพนักเรียน สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดควรกำหนดเป้าหมายโดยอาศัยข้อมูลการประเมินที่หน่วยงานต่าง ๆ จัดทำไว้ เช่น สำนักงานการประถมศึกษาแห่งชาติ กรมวิชาการ สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการของนักเรียน การประเมินคุณภาพ ประสิทธิภาพทางการศึกษาและข้อมูลสารสนเทศอื่น ๆ ที่ได้จากการนิเทศงาน โครงการต่าง ๆ ก็เป็นแหล่งข้อมูลที่สามารถนำมาใช้กำหนดเป้าหมายได้ดีเพื่อสร้างจิตสำนึกความรับผิดชอบที่จะร่วมกันผลักดันคุณภาพการศึกษาให้ถึงจุดหมาย

1.2.3 เตรียมบุคลากร ในด้านการเตรียมบุคลากร ประเด็นที่ควรคำนึงถึง คือ การสร้างความตระหนักในปัญหาความจำเป็นของการประกันคุณภาพ การมีความรู้ ความเข้าใจในนโยบายและมาตรการของหน่วยงานกระบวนการดำเนินงานทั้งระบบ การกำหนดบทบาท อำนาจหน้าที่ของแต่ละส่วนแต่ละฝ่าย การระดมความคิด เพื่อกำหนดแนวทางดำเนินงานของแต่ละส่วน การจัดทำสื่อเสริมประสบการณ์หรือทักษะปฏิบัติที่จำเป็นเป็นต้น เหล่านี้เพื่อเตรียมไปสู่การจัดทำแผนดำเนินงานอย่างไรก็ดีหน่วยงานควรพัฒนารูปแบบการอบรมที่มีประสิทธิภาพ และเป็นไปโดยประหยัด

หน่วยงานที่มีบทบาทหลักในการจัดเตรียมบุคลากร ได้แก่สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ และสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ กล่าวคือสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ในฐานะต้นสังกัดจัดเตรียมบุคลากรระดับจังหวัดและระดับอำเภอ โดยจัดประชุมชี้แจง อบรมผู้บริหารระดับสูง คือผู้อำนวยการการประถมศึกษาจังหวัด ผู้ช่วยผู้อำนวยการการประถมศึกษาจังหวัด และหัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอ เป็นต้น ส่วนสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ เตรียมบุคลากรระดับอำเภอ โรงเรียน โดยมีสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดให้การสนับสนุนและช่วยเหลือเข้าร่วมดำเนินการ

1.2.4 จัดทำแผนดำเนินงานการจัดทำแผนของหน่วยงานแต่ละระดับนั้นควรให้มีความสมดุลระหว่างกรอบงานที่หน่วยเหนือกำหนดกับกรอบงานทางริเริ่มสร้างสรรค์ขึ้น ดังนั้นการดำเนินงานควรเป็นแยกสองทิศทาง แผนที่มีความสำคัญต่อคุณภาพการศึกษามากที่สุด คือแผนระดับโรงเรียน การจัดทำแผนโรงเรียนมีหลายระดับ คือแผนพัฒนาแม่บท

เรียกว่าธรรมนูญโรงเรียน แผนยุทธศาสตร์ หรือแผนพัฒนาคุณภาพโรงเรียนด้านต่าง ๆ ตามจุดเน้นที่กำหนดในช่วงเวลาหนึ่งและแผนปฏิบัติการ ซึ่งเป็นแผนประจำปีดังแผนภูมิที่ 1 (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. 2541 : 35)



แผนภูมิที่ 2 แผนงานประจำปีระดับโรงเรียน

ธรรมนูญโรงเรียนเป็นแผนพัฒนาแม่บทของโรงเรียน ซึ่งเป็นการสร้างข้อตกลงร่วมกันหรือสร้างความรู้สึกรับผิดชอบในการจัดการศึกษาระหว่างโรงเรียน ผู้ปกครอง ชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ทุกฝ่ายรู้ทิศทาง และเป็นหลักประกันในการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพ โดยทั่วไปมีสาระเกี่ยวกับประเด็นต่อไปนี้

1. ภาพลักษณ์ของโรงเรียน ความเป็นมาในอดีตจนถึงปัจจุบันที่ปรากฏ วัสดุทัศนียภาพ หรือทิศทางในอนาคตของโรงเรียน
2. เป้าหมายของโรงเรียน เป้าหมายงานด้านต่าง ๆ ในโรงเรียน เช่น การ จัดหลักสูตร และการเรียนการสอน การจัดสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรด้านต่าง ๆ ที่โรงเรียน คาดหวังและต้องการดำเนินการให้บรรลุผล
3. จุดเน้นของโรงเรียน ลำดับความสำคัญของงานต่าง ๆ
4. บทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบของผู้เกี่ยวข้อง บทบาทผู้บริหาร โรงเรียน ครู บุคลากรในโรงเรียนที่ไม่ใช่สายผู้สอน ผู้ปกครอง ชุมชน คณะกรรมการ

โรงเรียน โดยเน้นบทบาทในฐานะผู้นำ ผู้ปฏิบัติ ผู้สนับสนุน หรือผู้มีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพโรงเรียน

5. หลักปฏิบัติสำหรับนักเรียน บทบาทหน้าที่ของนักเรียน และการมีส่วนร่วมตามที่โรงเรียนมอบหมาย

6. การกำกับ ติดตาม ตรวจสอบและรายงาน เพื่อแสดงความรับผิดชอบของโรงเรียนที่มีต่อผู้ปกครอง นักเรียน และสังคมโดยรวม

7. แผนการจัดหาและใช้จ่ายงบประมาณ

แผนยุทธศาสตร์หรือแผนพัฒนาด้านต่าง ๆ เป็นแผนยุทธศาสตร์ที่ขยายจากแผนแม่บท เพื่อทำให้เป็นรูปธรรมและพัฒนาคุณภาพตามจุดเน้นที่กำหนดในช่วงเวลาหนึ่ง สาระสำคัญในแผนประกอบด้วย

1. คณะกรรมการที่รับผิดชอบงานพัฒนาด้านนั้น ๆ
2. บทบาทหน้าที่คณะกรรมการ
3. รายงานสรุปผลการดำเนินงานที่ผ่านมาของแผนด้านนั้น ๆ
4. แผนยุทธศาสตร์
5. แผนพัฒนางานรายปี ในช่วงเวลาที่กำหนดตามธรรมนูญโรงเรียน
6. ปฏิทินดำเนินงานของโครงการ กิจกรรมต่าง ๆ

แผนปฏิบัติงาน เป็นแผนปฏิบัติงานประจำปี จำแนกตามกลุ่ม หน่วยงาน สาระสำคัญในแผนปฏิบัติการอาจมี ดังนี้

1. โครงสร้างสายงานการบริหารงานของหมวดนั้น ๆ
2. บทบาทหน้าที่ของแต่ละตำแหน่ง
3. แนวทางขั้นตอนการดำเนินงาน
 - 3.1 การเตรียมงาน
 - 3.2 การดำเนินงาน
4. แนวปฏิบัติ เงื่อนไข ข้อตกลงต่าง ๆ
5. แผนพัฒนาของกลุ่ม หมวด และแนวทางการกำกับ ติดตาม

ประเมินผล

2. การตรวจสอบคุณภาพและปรับปรุงโรงเรียน

2.1 การตรวจสอบภายใน การประเมินตนเอง เป็นกระบวนการที่โรงเรียนทำการตรวจสอบหรือประเมินการทำงานของโรงเรียนเอง ในทุกขั้นตอนการดำเนินงานโดย

ครอบคลุมเป้าหมาย จุดเน้นและงานทั้งหมดตามแผนที่วางไว้แผนยุทธศาสตร์ที่นิยมใช้ในการตรวจสอบภายใน คือ การประเมินตนเองโดยมีจุดประสงค์ เพื่อปรับปรุงงานในระหว่างดำเนินงานตามแผนสำคัญ

- 1) สร้างบรรยากาศ ประชาสัมพันธ์และสร้างความตระหนัก โดยชี้แจงให้เห็นถึงความสำคัญและประโยชน์ที่จะได้รับในเชิงพัฒนาจากการประเมินตนเอง
- 2) กำหนดจุดประสงค์ชัดเจน กำหนดองค์ประกอบของการประเมินความจุดเน้นของงานและให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาโรงเรียนและกำหนดตัวบ่งชี้แสดงสภาพความสำเร็จที่ชัดเจน
- 3) ให้ทุกคนทำด้วยความสบายใจ แสดงความจริงใจ มีความมั่นใจ สนุกกับการทำงาน
- 4) เริ่มจากจุดเล็ก ๆ เริ่มจากเรื่องง่าย ๆ เรื่องเล็ก ๆ ที่ไม่สำคัญมากนัก แล้วค่อยขยายวงกว้าง
- 5) กำหนดโครงสร้าง ตั้งคณะกรรมการประเมิน เพื่อกำหนดแบบแผนและรูปแบบการประเมิน
- 6) ใช้กระบวนการง่าย ๆ ใช้เครื่องมือง่าย ๆ เป็นเครื่องมือที่สร้างเอง ไม่ทำให้ผู้ประเมินและผู้ถูกประเมินมีภาระเพิ่มขึ้น
- 7) ให้ความสำคัญกับทุกคน ให้ทุกคนมีส่วนร่วมทุกขั้นตอนตั้งแต่การกำหนดจุดประสงค์จนถึงกระบวนการสรุปผลประเมิน
- 8) ให้ข้อมูลย้อนกลับ ให้ข้อมูลที่เที่ยงตรงแก่ผู้ประเมินทั้งจุดและจุดเด่นของตนเองและข้อควรปรับปรุง
- 9) ค้นหาสาเหตุข้อบกพร่อง ค้นหาสาเหตุของการดำเนินการที่ไม่เป็นไปตามคาดหวัง ผู้ประเมินและผู้ถูกประเมินร่วมวิพากษ์วิจารณ์และให้ข้อเสนอแนะ
- 10) ยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล สร้างความเชื่อว่าความแตกต่างทำให้เกิดการพัฒนา
- 11) ประเมินตนเองอย่างต่อเนื่องทุกคนได้ฝึกทักษะการประเมินตนเองและกระทำอย่างต่อเนื่อง สรุป รายงานผล ควรนำเสนอเป็นภาคกลุ่มหรือรวมระดับชั้น ใช้ผลการตรวจสอบภายใน ตรวจสอบภายนอก การประเมินภายนอกพร้อมกับผลการประเมินตนเอง เพื่อให้ภาพที่แท้จริงของโรงเรียน

2.2 การตรวจสอบภายนอก เป็นการตรวจสอบการทำงานของโรงเรียน เพื่อประเมินว่าโรงเรียนได้ดำเนินการจัดการศึกษาได้มาตรฐาน ตามมาตรฐานโรงเรียนที่กำหนดไว้หรือไม่ เพื่อเป็นข้อเสนอที่จะให้โรงเรียนนำผลการตรวจสอบดังกล่าวไปเป็นแนวทางในการพัฒนาคุณภาพในลำดับต่อไป

ขอบเขตเนื้อเรื่องของการตรวจสอบ มี 4 ขั้นตอน คือ

- 1) การตรวจสอบสภาพโรงเรียนเกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานเป็นปัจจุบันหรือไม่
- 2) การจัดทำแผนมีข้อมูลพื้นฐานแค่ไหน ความเหมาะสมของแผนเป็นอย่างไร
- 3) การทำแผนสู่การปฏิบัติสมเหตุสมผลของงบประมาณที่จะนำไปสู่ความสำเร็จ
- 4) การประเมินผล โรงเรียนนรกรรมตรวจสอบทำการประเมินโรงเรียนเองหรือไม่การนิเทศ 100 % กับการตรวจสอบภายนอก เป็นกระบวนการที่รวมเอายุทธศาสตร์

การนิเทศกับการบริหารเข้าด้วยกัน เพราะรูปแบบการดำเนินงานของการนิเทศ 100 % มีลักษณะที่เอื้อต่อการตรวจสอบภายนอกในกระบวนการประกันคุณภาพ สำนักงานประถมศึกษาจังหวัดและสำนักงานประถมศึกษาอำเภอจึงควรใช้กระบวนการนิเทศ 100 % เป็นแกนของกิจกรรมการตรวจสอบภายนอก

2.3 การระดมความช่วยเหลือแก่โรงเรียนกลุ่มเป้าหมาย นอกเหนือจากการระดมกำลังและมาตรการที่โรงเรียนกำหนดขึ้นเอง สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอควรกำหนดมาตรการความช่วยเหลือ โดยเน้นที่โรงเรียนเป็นกลุ่มเป้าหมาย แนวทางการดำเนินงานอาจมีดังนี้

2.3.1 การระดมทรัพยากรทางราชการ และจากชุมชนในเรื่องงบประมาณวัสดุอุปกรณ์ที่จำเป็นบุคลากรที่เชี่ยวชาญ เป็นต้น

2.3.2 การสนับสนุนด้านเทคนิควิธีการ นวัตกรรมต่าง ๆ ให้แก่โรงเรียนกลุ่มเป้าหมาย

2.3.3 การเข้าไปร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมดำเนินการและร่วมพัฒนารวมทั้งการร่วมคิดตามผลดำเนินงานของโรงเรียนและประชาสัมพันธ์ผลงาน

2.3.4 การกำหนดให้โรงเรียนรายงานความก้าวหน้าเป็นระยะ ๆ

3. การประเมินคุณภาพโรงเรียนเพื่อการรับรองมาตรฐาน

การประเมินคุณภาพโรงเรียนเพื่อการรับรองคุณภาพมาตรฐานมีขั้นตอน ดังนี้

1. คณะอนุกรรมการระดับสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอทำการประเมินโรงเรียนในสังกัดทุกโรงเรียน
2. คณะกรรมการการประถมศึกษาอำเภอให้การรับรองโรงเรียนที่ได้มาตรฐานระดับอำเภอและคัดเลือกโรงเรียนที่คาดว่าจะได้มาตรฐานระดับที่สูงกว่าส่งให้จังหวัดพิจารณา
3. คณะอนุกรรมการระดับสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดทำการประเมินโรงเรียนที่สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอเสนอมา
4. คณะกรรมการการประถมศึกษาจังหวัดให้การรับรองโรงเรียนที่ได้มาตรฐานระดับจังหวัดและคัดเลือกโรงเรียนที่คาดว่าจะได้มาตรฐานระดับที่สูงกว่า ส่งให้สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติพิจารณา
5. คณะอนุกรรมการระดับสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติทำการประเมินโรงเรียนที่สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเสนอมา
6. คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติให้การรับรองโรงเรียนที่ได้มาตรฐานระดับประเทศ
7. กำหนดระยะเวลาของการรับรองเป็น 2 ปี
8. ให้มีการประเมินตามระบบดังกล่าวนี้ทุก 2 ปี
9. โรงเรียนที่ไม่ผ่านการรับรองในระดับที่สูงกว่าที่เป็นอยู่ 1 ระดับ ในปีต่อมาหากโรงเรียนมีความพร้อมให้สิทธิร้องขอต่อคณะกรรมการที่สูงกว่า 1 ระดับนั้นให้มาประเมินใหม่ เพื่อพิจารณาให้การรับรอง

3.4 ระบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา ระดับการศึกษา

ขั้นพื้นฐาน

ในกระแสโลกาภิวัตน์ สังคมจะมีการเปลี่ยนแปลงในด้านต่าง ๆ อย่างรวดเร็ว และมีการดิ้นรนแข่งขันสูงมากตลอดเวลา ประชาชนจะต้องได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพเพื่อพัฒนาให้มีความรู้ ความสามารถ และศักยภาพด้านต่าง ๆ อย่างเพียงพอ จึงจะสามารถปรับตัวอยู่ในสังคมนั้นได้อย่างสมดุล แผนการศึกษาชาติ ฉบับที่ 5 พ.ศ. 2535 และแผนพัฒนาการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ระยะที่ 8 (พ.ศ. 2540 – 2544) ของกระทรวงศึกษาธิการ จึงได้ให้ความสำคัญต่อคุณภาพการศึกษาโดยกำหนดนโยบายปฏิรูปการบริหารจัดการศึกษาอย่างกว้างขวางเพื่อพัฒนาการศึกษาให้มีคุณภาพอย่างจริงจัง

โดยเฉพาะผลการประเมินคุณภาพการศึกษาของกรมวิชาการในระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2535–2540) พบว่า คุณภาพการศึกษาด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนระดับประเทศ มีผลเฉลี่ยค่อนข้างต่ำเกือบทุกด้านในทุกระดับ นอกจากนี้ยังพบว่า คุณภาพการศึกษาของ สถานศึกษาแต่ละแห่ง และคุณภาพการศึกษาในแต่ละพื้นที่ของประเทศไทยมีความแตกต่างกัน ค่อนข้างสูงซึ่งสอดคล้องผลสรุปการรับฟังความคิดเห็นและความรู้สึกรับของประชาชนทั่วไปของ โครงการการศึกษาประเทศ ในยุคโลกาภิวัตน์ (พ.ศ. 2538) ด้วยเหตุนี้กระทรวงศึกษาธิการจึง จำเป็นจะต้องเร่งปรับปรุงคุณภาพการศึกษาให้ได้มาตรฐานและเป็นที่ยอมรับของสังคม โดยเร็ว

ในการพัฒนาคุณภาพศึกษาดังกล่าวตั้งแต่ปี พ.ศ. 2539 เป็นต้นมา แนวคิด เรื่องการประกันคุณภาพเริ่มเข้ามาร่วมกับกระบวนการพัฒนาคุณภาพการศึกษา เพื่อสนับสนุน การดำเนินงานจัดการศึกษาให้มีคุณภาพตามภาระรับผิดชอบของแต่ละหน่วยงานโดยเปิดโอกาส ให้ท้องถิ่น เอกชน และหน่วยงานต่าง ๆ เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาอย่างเต็มที่ และสามารถสนองเจตนารมณ์ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของรัฐธรรมนูญ แผนการศึกษาชาติ และแผนพัฒนาการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมของกระทรวงศึกษาธิการ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 กำหนดไว้ในมาตรา 47 ระบุให้ มีระบบการประกันคุณภาพการศึกษา เพื่อพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาทุกระดับ ประกอบด้วยระบบการประกันคุณภาพภายในและระบบการประกันคุณภาพภายนอก และได้ กำหนดไว้ในมาตรา 48 ให้ถือว่า การประกันคุณภาพภายในเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการ บริหารการศึกษาที่สถานศึกษาต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง โดยมีการจัดทำรายงานประจำปี เสนอต่อหน่วยงานต้นสังกัด หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและเปิดเผยต่อสาธารณชน เพื่อนำไปสู่การ พัฒนาคุณภาพ และมาตรฐานการศึกษา และเพื่อรองรับการประกันคุณภาพภายนอก นอกจากนี้ มาตราที่ 49 กำหนดให้สถานศึกษาทุกแห่งต้องได้รับการประเมิน คุณภาพภายนอกอย่างน้อย 1 ครั้ง ในทุก 5 ปี และต้องเสนอผลการประเมินคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาต่อหน้า ยานที่เกี่ยวข้องและสาธารณชน

ฉะนั้นสถานศึกษาต้องพัฒนาการจัดการศึกษาของตนและแสดงภาระความ รับผิดชอบให้ประจักษ์แก่สังคมว่าสถานศึกษามีประสิทธิผลใน 2 ประเด็นหลัก ต่อไปนี้

1. ผู้เรียนทุกคนมีความรู้ ความสามารถ และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตาม มาตรฐานหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างแท้จริง
2. สถานศึกษามีศักยภาพในการจัดการศึกษาให้ผู้เรียนบรรลุผลตามมาตรฐาน อย่างแท้จริง

การส่งเสริมสนับสนุนให้สถานศึกษาและหน่วยงานต้นสังกัดมีการดำเนินการพัฒนาสู่ระบบการประกันคุณภาพการศึกษาเป็นภารกิจเร่งด่วนของทุกกรม โดยมีการเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจ และมีการนิเทศให้คำแนะนำในเรื่องการประกันคุณภาพ เพื่อให้สถานศึกษาสามารถบริหารจัดการเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ และดำเนินการต่อเนื่อง กระทรวงศึกษาธิการจึงมอบให้กรมวิชาการรับผิดชอบแผนงานการประกันคุณภาพการศึกษา ซึ่งเป็นแผนงานหลักของการปฏิรูปการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการซึ่งมีภาระงานสำคัญคือการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อรับรองการประกันคุณภาพภายนอก

แนวการประกันคุณภาพการศึกษาภายใน

การประกันคุณภาพการศึกษาเป็นกลไกสำคัญที่ทำหน้าที่ส่งเสริมและผลักดันให้กระบวนการทำงานของหน่วยงานต่าง ๆ ในทุกระดับของวงการศึกษาและบุคลากรที่เกี่ยวข้องดำเนินไปอย่างประสานสอดคล้องกันเป็นระบบมุ่งหน้าไปในทิศทางที่ได้ร่วมกันกำหนดไว้เพื่อให้บรรลุเป้าหมายของการปฏิรูปการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพอันได้แก่พัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกายและจิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข (พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ มาตรา 6) ทั้งนี้โดยอาศัยหลักการและวิธีการบริหารและการจัดการคุณภาพสมัยใหม่ที่เน้นการสร้างเชื่อมั่นให้กับทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องว่าการบริการที่เป็นผลผลิตขององค์กรจะมีคุณภาพตามมาตรฐานที่กำหนดไว้โดยที่ความมั่นใจนี้ต้องตั้งอยู่บนรากฐานของหลักวิชาการข้อเท็จจริง หลักฐานเชิงประจักษ์และความสมเหตุสมผลเป็นสำคัญ

การสร้างเชื่อมั่นซึ่งเป็นแกนหลักของการประกันคุณภาพ ประกอบด้วยองค์ประกอบสำคัญหลายประการ อันได้แก่ การวางแผนป้องกันไม่ให้เกิดขึ้นตั้งแต่ขั้นตอนของการออกแบบและการกำกับดูแล ตรวจสอบและทบทวนเพื่อการปรับปรุงแก้ไขในทุกขั้นตอนของการผลิต ซึ่งต่างจากการประเมินแบบเก่าเพื่อเน้นการตรวจจับ เมื่อปัญหาสำคัญของขั้นผลิตเกิดขึ้นแล้ว นอกจากนี้การสร้างเชื่อมั่นยังรวมถึงการนำองค์ความรู้ทางวิทยาศาสตร์ที่ทันสมัยอันได้แก่ รูปแบบกรรมวิธีและเทคนิควิธีที่เป็นนวัตกรรมที่มี หลักฐานทางทฤษฎีและผลการวิจัยเชิงประจักษ์ที่น่าเชื่อถือรองรับไปประยุกต์ใช้ในขั้นตอนต่าง ๆ ในขบวนการผลิต ทั้งนี้เพื่อให้เกิดความมั่นใจอย่างมีเหตุผลว่าการดำเนินงานตามขั้นตอนต่าง ๆ ทั้งระบบที่จะนำไปสู่เป้าหมายที่กำหนดไว้ล่วงหน้าไว้วางใจและจะมีความผิดพลาดคลาดเคลื่อนในวงจำกัดที่น้อยที่สุด

การประกันคุณภาพในบริบทของการปฏิรูปการศึกษาซึ่งมีมาตรฐานเป็นแกนนำ การสร้างความมั่นใจจะเริ่มต้นตั้งแต่การกำหนดมาตรฐาน ในระดับเป้าหมายการศึกษาของชาติ โดยการนำเอาข้อมูลสารสนเทศและองค์ความรู้เชิงทฤษฎีและเชิงประจักษ์ที่ทันสมัย และนำเชื่อถือเกี่ยวกับสภาพทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมของประเทศ มาใช้ในกระบวนการสร้าง วิสัยทัศน์ เกี่ยวกับสังคมไทยในอนาคตในฐานะที่เป็นสมาชิกของสังคมไทยในอนาคตในฐานะที่เป็นสมาชิกของสังคมไทยในยุคโลกาภิวัตน์ ซึ่งจะใช้เป็นกรอบและแนวทางในการกำหนด มาตรฐานการศึกษาของชาติที่เหมาะสมกับกาลสมัยและทันเหตุการณ์การเปลี่ยนแปลงทาง สังคมโลก และสามารถนำไปพัฒนาเป็น หลักสูตรสถานศึกษา ซึ่งจะใช้เป็น แนวการจัดการ เรียนการสอนในสถานศึกษาต่อไปในระดับสถานศึกษาการประกันคุณภาพจะครอบคลุมถึงการ สร้างความมั่นใจโดยการใช้ข้อมูลสารสนเทศและองค์ความรู้และการวางแผนป้องกันปัญหาที่จะ เกิดตั้งแต่ขั้นตอนการออกแบบกระบวนการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับมาตรฐานวิชาการ ในกรอบหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน การบริหารหลักสูตร การติดตาม การตรวจสอบและ ทบทวนเป็นระยะๆ เพื่อให้มีการแก้ไขและปรับปรุงคุณภาพอย่างต่อเนื่อง การประเมินคุณภาพ การผลิต การจัดทำรายงานและการนำเสนอข้อมูลการประเมินสำหรับการตัดสินใจในระดับ ต่าง ๆ และสำหรับการวางแผนพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษาในระยะต่อไป

หลักการสำคัญของการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา ระดับการศึกษา ขั้นพื้นฐาน

การประกันคุณภาพการศึกษา ครอบคลุมถึงมวลกิจกรรมและภารกิจทางวิชาการ และทางการบริหารจัดการที่มีการวางแผนล่วงหน้า และมีการประสานสัมพันธ์กันอย่าง เป็นระบบเพื่อที่จะสร้างความมั่นใจที่สมเหตุสมผลว่าผู้เรียนจะมีความรู้ ความสามารถและ คุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามมาตรฐานการศึกษาที่กำหนดไว้ การออกแบบและการดำเนินงาน ด้านการประกันคุณภาพการศึกษาจะยึดหลักการต่อไปนี้

1. คุณภาพการศึกษาในบริบทของการประกันคุณภาพจะเน้นการสร้าง ความความ พึงพอใจให้กับผู้บริโภครทั้งภายในและภายนอก

1.1 คุณภาพภายในหมายถึง ความรู้ ความสามารถ และคุณลักษณะของ ผู้เรียนที่สร้างความพึงพอใจให้กับผู้รับช่วงต่อในทุกขั้นตอนของกระบวนการผลิตหรือทุก ระดับชั้น

1.2 คุณภาพภายนอก หมายถึง ความพึงพอใจในเชิงเศรษฐกิจและสังคม ระดับมหัพภาค ซึ่งหมายถึง ความรู้ ความสามารถ และคุณลักษณะของผู้เรียนที่จำเป็นต่อ

ความอยู่รอดและการสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจ การเมืองและวัฒนธรรมของประเทศชาติ ในการแข่งขันทางธุรกิจ การค้า และทางเทคโนโลยีระดับภูมิภาคและระดับโลก

2. การประกันคุณภาพการศึกษาเป็นการบริหารจัดการการศึกษาทั้งระบบของ สถานศึกษาทั้งระบบของสถานศึกษา และเป็นยุทธศาสตร์เชิงรุกที่เน้นการวางแผนและเตรียม การป้องกันล่วงหน้าก่อนที่ปัญหาจะเกิดขึ้น ไม่ใช่การแก้สถานการณ์เฉพาะหน้าเพื่อตอบสนอง ต่อปัญหาที่เกิดขึ้นแล้ว

3. การประกันคุณภาพการศึกษาเป็นการสร้างความมั่นใจที่ตั้งอยู่บนรากฐานของ หลักวิชาการ หลักฐานข้อเท็จจริงที่สามารถตรวจสอบได้ กระบวนการวิเคราะห์และประมวลผล ที่เป็นวิทยาศาสตร์ หลักตรรกะและความสมเหตุสมผล

4. การตรวจสอบ การวัดและประเมินผลในบริบทของการประกันคุณภาพ มี จุดประสงค์สำคัญเพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลย้อนกลับสำหรับใช้ในการวางแผนเพื่อการปรับปรุง คุณภาพอย่างต่อเนื่อง มิใช่การจับผิดหรือการตัดสินใจให้รางวัลหรือการลงโทษ

5. คุณภาพของการออกแบบ (มาตรฐานการศึกษา หลักสูตรและแผนการสอน) และกระบวนการทำงาน (การเรียนการสอน) และกระบวนการทำงาน (การเรียนการสอน การบริหารหลักสูตร ครูและบุคลากรทางการศึกษา) เป็นองค์ประกอบสำคัญที่นำไปสู่การ พัฒนาคุณภาพผู้เรียน

6. การประกันคุณภาพการศึกษาเน้นความสำคัญของการสร้างความรู้ ทักษะ และ ความมั่นใจ แก่บุคลากรที่เกี่ยวข้องทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษาเพื่อสร้างโอกาสให้เกิด ความมีส่วนร่วมอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

7. การประกันคุณภาพการศึกษาให้ความสำคัญต่อการประสานสัมพันธ์ภายใน ระหว่างหน่วยงานทางการศึกษาทุกระดับ และการร่วมมือของหน่วยงานและองค์กรต่าง ๆ ใน เขตพื้นที่การศึกษา จังหวัด

8. ภาวะความเป็นผู้นำและเอาใจจริงของผู้บริหารสถานศึกษาและการกระจาย อำนาจความรับผิดชอบที่เหมาะสมเป็นปัจจัยสำคัญของการประกันคุณภาพทางการศึกษา การประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาจึงเป็นเรื่องที่สถานศึกษาทำมาแล้วทั้งสิ้น เพียงแต่มาปรับใช้ใหม่ให้ชัดเจน โปร่งใสและตรวจสอบได้

ระบบ หลักเกณฑ์และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 47 ระบุให้มีการประกัน คุณภาพการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพ และมาตรฐานการศึกษาโดยมีระบบการประกันคุณภาพ ภายในและระบบการประกันคุณภาพภายนอก ระบบการประกันคุณภาพภายในมุ่งเน้นการ

กระจายอำนาจไปสู่สถานศึกษาที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามมาตรา 18 (2) โดยให้หน่วยงานต้นสังกัดและสถานศึกษาจัดให้มีระบบประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา

ระบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา เป็นระบบที่สถานศึกษาร่วมมือกับชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ภายใต้การกำกับดูแลและสนับสนุนส่งเสริมของหน่วยงานต้นสังกัด เพื่อสร้างความมั่นใจที่อยู่บนพื้นฐานของหลักวิชาข้อมูลพื้นฐานที่ตรวจสอบได้และการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง

โดยหน่วยงานต้นสังกัดและสถานศึกษาจัดให้มีระบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา เพื่อสร้างความมั่นใจให้กับผู้เกี่ยวข้องว่า ผู้เรียนทุกคนจะได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพจากสถานศึกษาเพื่อการพัฒนาความรู้ความสามารถและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามมาตรฐานการศึกษาที่กำหนดในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างเต็มศักยภาพ

ระบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา เป็นส่วนหนึ่งของการบริหารการศึกษา ซึ่งเป็นกระบวนการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง ประกอบด้วย

1. การจัดระบบบริหารและสารสนเทศ
2. การพัฒนามาตรฐานการศึกษา
3. การจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา
4. การดำเนินงานตามแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา
5. การตรวจสอบและทบทวนคุณภาพการศึกษา
6. การประเมินคุณภาพการศึกษา
7. การรายงานคุณภาพการศึกษาประจำปี
8. การผลจูงระบบการประกันคุณภาพการศึกษา

การดำเนินการดังกล่าว ให้สถานศึกษายึดหลักการมีส่วนร่วมของชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยการสนับสนุนและกำกับดูแลของหน่วยงานต้นสังกัด

แนวการจัดระบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา

การประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาจะต้องสามารถตอบคำถามสำคัญ 3 เรื่อง ได้แก่

1. นักเรียนทุกคนมีการเรียนรู้และได้รับการบริการที่เหมาะสมกับสถานศึกษาหรือไม่
2. รู้ได้อย่างไรว่านักเรียนเกิดความรู้
3. ควรปรับปรุงเปลี่ยนแปลงอะไรบ้าง เพื่อให้ นักเรียนประสบความสำเร็จดีขึ้น

การตอบคำถามดังกล่าว จะต้องมียุทธศาสตร์ที่สามารถตรวจสอบได้ สถานศึกษาจึงควรกำหนดวิธีการดำเนินงานและการประสานงานที่มีประสิทธิภาพ ข้อเสนอแนะต่อไปนี้จะเอื้อให้สถานศึกษาสามารถจัดระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพบนพื้นฐานทรัพยากรและประสบการณ์ การพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาแต่ละแห่งที่มีความแตกต่างที่หลากหลาย

1. สร้างบุคลากรทั้งสถานศึกษาให้เป็นผู้รู้เข้าใจ และสามารถปฏิบัติตามระบบคุณภาพได้คุณภาพการศึกษามีใช้สิ่งที่เกิดขึ้นโดยบังเอิญ แต่เป็นสิ่งที่ต้องมีการจัดการอย่างเป็นระบบนับตั้งแต่การออกแบบหลักสูตร การจัดการปัจจัยนำเข้า การบริหารเพื่อให้บรรลุผลการติดตาม ปรับปรุงและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เป็นต้น คุณภาพการศึกษาก็เป็นเรื่องของทุกคนที่อยู่ในกระบวนการจัดการ และต้องมีการปฏิบัติโดยทุกฝ่ายทั่วทั้งสถานศึกษา บุคลากรของสถานศึกษาจะมีบทบาทสำคัญในการนำความรู้ความเข้าใจในนวัตกรรมต่าง ๆ ไปดำเนินการ จึงจำเป็นต้องมีการฝึกอบรมให้ความรู้ในเรื่องต่าง ๆ ที่จำเป็นต่อการดำเนินงานพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษาตลอดจนสร้างจิตสำนึก เพื่อสร้างวัฒนธรรมการทำงานให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการ

2. ปรับแต่งวิสัยทัศน์ของสถานศึกษาหรือกำหนดใหม่ วิสัยทัศน์เป็นสภาพที่พึงปรารถนาในอนาคตที่สถานศึกษาและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับผลสำเร็จของผู้เรียนในชุมชนนั้น ๆ กำหนดเพื่อเป็นแรงบันดาลใจในการสร้างสิ่งที่คาดหวังไว้ให้สำเร็จ เมื่อมีวิสัยทัศน์จะต้องมียุทธศาสตร์ที่มุ่งผลสัมฤทธิ์ของวิสัยทัศน์หากปราศจากวิสัยทัศน์ที่ชัดเจน สถานศึกษาที่ตั้งใจให้เพียงเพื่อดำเนินการตามกฎระเบียบที่กำหนดโดยหน่วยงานภายนอก ยังผลให้ไม่พร้อมที่จะดำเนินการบนพื้นฐานการพัฒนาตนเอง การมีวิสัยทัศน์ของสถานศึกษาจะทำให้สถานศึกษามีความเป็นเอกภาพ เป็นสำหรับวิธีการดำเนินการในทิศทางเดียวกันเพื่อมุ่งสู่วิสัยทัศน์ วิสัยทัศน์จะต้องมีการปรับแต่ง หรือกำหนดใหม่ให้สอดคล้องกับความปรารถนาของชุมชนและให้ทันสมัยเสมอ

3. การจัดทำข้อมูลสารสนเทศคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา การจัดทำสารสนเทศเป็นการสร้างระบบการจัดทำข้อมูลคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาที่สามารถใช้ตัดสินใจ วางแผน เพื่อพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาทั้งในระดับห้องเรียน และเป็นรายบุคคล ระดับชั้น กลุ่มวิชา และระดับสถานศึกษา ซึ่งแสดงถึงคุณภาพโดยรวมของสถานศึกษา ซึ่งตามสภาพปัจจุบัน สถานศึกษาแทบทุกแห่งมีข้อมูลพื้นฐานของชุมชน ผู้เรียนและบุคลากรอยู่แล้ว ควรได้นำมาวิเคราะห์และแปรผลให้มีความหมายเพื่อนำมาใช้ในการพัฒนา คุณภาพของสถานศึกษา ได้แก่ การกำหนดวิสัยทัศน์ภารกิจ และเป้าหมาย รวมทั้งมีการนำเสนอข้อมูล

แบบที่เข้าใจง่ายและจัดระบบข้อมูลให้เป็นหมวดหมู่ ซึ่งจะแสดงคุณภาพของสถานศึกษาที่เป็นปัจจุบัน เช่น ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนเวลาเรียนของนักเรียน ครู คุณภาพ และปริมาณของสื่อการเรียนการสอน อาคารสถานที่ สิ่งอำนวยความสะดวกโครงการ และบริการที่จัดให้แก่ผู้เรียน การมีส่วนร่วมของบิดา มารดา ผู้ปกครองละชุมชน และที่สำคัญคือ ผลสัมฤทธิ์ และความประพฤติกของผู้เรียน

4. พัฒนามาตรฐานการศึกษา ระดับสถานศึกษา กระทรวงศึกษาธิการกำหนดมาตรฐานหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อเป็นเป้าหมายการพัฒนาเยาวชนของชาติ การประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน จะต้องสร้างความมั่นใจแก่สังคมว่า สถานศึกษามีความพร้อมในการพัฒนาผู้เรียนทุกคนให้บรรลุผลสำเร็จตามมาตรฐานหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน

มาตรฐานหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นมาตรฐานด้านผลผลิต เป็นผล การเรียนรู้ของหลักสูตรในระดับกว้างที่สัมพันธ์เชื่อมโยงกับทุกกลุ่มวิชาที่ต้องให้เกิดขึ้นในตัว ผู้เรียนเมื่อจบหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อเป็นแนวทางในการส่งเสริม กำกับ ดูแล ตรวจสอบ ประเมินผล และการประกันคุณภาพทางการศึกษาของสถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

มาตรฐานการเรียนรู้การศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นมาตรฐานการเรียนรู้ในแต่ละ กลุ่มสาระการเรียนรู้เมื่อผู้เรียนเรียนจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อเป็นเป้าหมายในการพัฒนา ผู้เรียนให้มีคุณภาพตามมาตรฐานที่กำหนด รวมทั้งเป็นแนวทางในการกำกับ ตรวจสอบ และ ประเมินคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา

มาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้น เป็นมาตรฐานการเรียนรู้ในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ เมื่อผู้เรียนเรียนจบในแต่ละช่วงชั้น คือ ชั้น ป.3 ป.6 และม.6

มาตรฐานการเรียนรู้รายปี รายภาค เป็นการเรียนรู้รายปี รายภาค เพื่อเป็นหลัก ในการตรวจสอบพัฒนาการของผู้เรียนในด้านความรู้ทักษะ กระบวนการ คุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ ในแต่ละปี/ภาค

4.1 จัดทำเป็นระบบ

4.2 แนวปฏิบัติชัดเจนและครอบคลุมการพัฒนาทุกกิจกรรม

4.3 เป็นที่ยอมรับร่วมกันของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง

4.4 นำไปปฏิบัติให้บรรลุเป้าหมายที่สอดคล้องกับวิสัยทัศน์และสัมพันธ์กับ

มาตรฐานการศึกษา

5. จัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา การวางแผนเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา เป็นกระบวนการที่มีขั้นตอนเป็นระบบเพื่อที่จะสร้างปรับแต่งวิสัยทัศน์ จัดลำดับความสำคัญของภารกิจ กำหนดรูปแบบและวิธีการจัดระบบขององค์กร การบริหารสถานศึกษา กระบวนการวางแผนเป็นกลไกที่จะสร้างองค์ประกอบขั้นพื้นฐานต่าง ๆ ที่จะสนับสนุนและรองรับการพัฒนาคุณภาพสถานศึกษา ขั้นตอนการจัดทำแผนจะเป็น โอกาสที่ดีที่ผู้บริหาร บุคลากร ในสถานศึกษา ผู้ปกครอง นักเรียน และบุคลากรในชุมชนจะได้ร่วมกันศึกษาวิเคราะห์สภาพการดำเนินการของสถานศึกษา เช่น ปรัชญา เป้าหมาย ความคาดหวังและพันธกิจ หลักและวิธีปฏิบัติที่ยึดถือ เป็นธรรมเนียม และลักษณะที่เป็นจุดอ่อน จุดแข็งของสถานศึกษา เป็นต้น ทั้งนี้ก็เพื่อที่จะช่วยกัน กำหนดทิศทางที่จะทำให้กระบวนการเรียนการสอนตอบสนองความต้องการของชุมชนและชุมชนให้ดียิ่งขึ้น การวางแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างถูกหลักวิชาการและการตัดสินใจที่อาศัยข้อมูลที่น่าเชื่อถือเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพด้านต่าง ๆ จะนำไปสู่กระบวนการปฏิรูปสถานศึกษาซึ่งเป็นนโยบายสำคัญของการปฏิรูปการศึกษา องค์ประกอบที่สำคัญของการจัดทำแผนปรับปรุง คุณภาพศึกษามีดังต่อไปนี้

5.1 การประเมินเพื่อสำรวจสภาพปัญหาและความจำเป็นอย่างรอบด้าน

5.2 การปรับเป้าหมายและทิศทางจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาในกรอบหลักสูตร

5.3 การพัฒนาหรือเลือกใช้รูปแบบหรือนวัตกรรมการเรียนการสอนที่สนองสภาพปัญหา และความจำเป็นสอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาและเปิด โอกาสให้ผู้เรียนทุกคนได้เรียนรู้ และบุคลากรทุกฝ่ายมีส่วนร่วม

5.4 การจัดกระบวนการเรียนการสอน โดยคณาจารย์ที่มีความรู้ความสามารถ

5.5 การพัฒนาความรู้ความสามารถทางวิชาชีพของครูผู้สอนและบุคลากร

5.6 ยุทธศาสตร์และวิธีการที่ทำให้ผู้ปกครองและชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม

5.7 การพัฒนาระบบข้อมูลการประเมินมาตรฐาน

5.8 แผนการให้ความช่วยเหลือผู้เรียนที่มีปัญหาด้านผลสัมฤทธิ์ตาม

มาตรฐาน

สถานศึกษาต้องจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพระยะยาวและแผนพัฒนาประจำปีที่สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ ภารกิจของสถานศึกษา โดยใช้ข้อมูลสารสนเทศปัจจุบันมาวิเคราะห์ จุดเด่นจุดที่ต้องปรับปรุง รวมทั้งศักยภาพของสถานศึกษาและความต้องการของผู้เรียน ผู้ปกครอง และชุมชนกำหนดเป็นเป้าหมายการพัฒนาที่ชัดเจนในแต่ละปี รวมทั้งระบุวิธีการดำเนินงาน

พัฒนาที่มีประสิทธิภาพที่มั่นใจว่าจะบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ นอกจากนั้นสถานศึกษาจะจัดทำแผนปฏิบัติประจำปีที่ระบุรายละเอียดการปฏิบัติงานที่ชัดเจนว่า ใครรับผิดชอบทำอะไร เมื่อใด ใช้งบประมาณเท่าใด แผนพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาจะกำหนดชัดเจนว่าสถานศึกษามีทิศทางการพัฒนาเรื่องใด มีวิธีการหรือยุทธศาสตร์อะไร โดยเป้าหมายของแผนจะต้องชัดและถักแน่นผลการปฏิบัติงานถึงคุณภาพของผู้เรียน วัดได้ และวิธีการต้องครอบคลุมภาระงานสำคัญ ทั้งด้านหลักสูตรการเรียนการสอน การพัฒนาครู โครงสร้างองค์การการใช้ทรัพยากรตลอดทั้งการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชน

6. การจัดระบบบริหารจัดการคุณภาพสถานศึกษา เป็นการจักระบบบริหารจัดการทรัพยากรและการปฏิบัติงานในบนพื้นฐานของแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา โดยเน้นการร่วมตัดสินใจของทุกฝ่ายทั้งครูผู้สอน ผู้บริหารและชุมชนโดยคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานและมีการแต่งตั้งคณะกรรมการคุณภาพ ภายในสถานศึกษา เพื่อกำหนดแนวทางและวิธีการประกันคุณภาพของสถานศึกษาให้มีความเห็นข้อเสนอนะเกี่ยวกับการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา รวมทั้งแต่งตั้งคณะบุคคลทำหน้าที่ตรวจสอบ ทบทวน และรายงานคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา ทั้งนี้คณะกรรมการชุดนี้อาจอยู่ภายใต้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานก็ได้ การบริหารจัดการคุณภาพสถานศึกษาต้องมุ่งของกิจที่ต้องดำเนินการให้บรรลุเป้าหมายที่แผนกำหนดไว้ โดยมีการติดตามช่วยเหลือการปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่องจริงจัง เพื่อพัฒนางานให้มีคุณภาพดียิ่งขึ้น

7. การตรวจสอบและทบทวนคุณภาพสถานศึกษา การตรวจสอบและทบทวนคุณภาพสถานศึกษา ประกอบด้วยกิจกรรมที่สำคัญ 2 กิจกรรม คือ

7.1 การตรวจสอบและทบทวนคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา นอกจากการตรวจสอบในลักษณะผู้ปฏิบัติประเมินเพื่อปรับปรุงผลงานของตนเองแล้ว สถานศึกษาจัดให้มีการตรวจสอบและทบทวนประสิทธิภาพผลของการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ โดยมีการกำหนดแผน กรอบภาระการตรวจสอบและทบทวนและคณะบุคคลเพื่อรับผิดชอบ ทั้งนี้ควรดำเนินการเมื่อสิ้นภาคเรียนแรกเพื่อนำผลเป็นพื้นฐานในการปรับปรุงการปฏิบัติงาน การเปรียบเทียบการประเมินจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจากภายนอก และเพื่อการจัดทำรายงานคุณภาพการศึกษา ประจำปีการศึกษา

ในการดำเนินงานจำเป็นต้องมีคณะทำงานที่มีทักษะในการปฏิบัติงานเป็นอย่างดี โดยต้องมีการวางแผน แนวการทำงานและกระบวนการตรวจสอบ และทบทวนคุณภาพการศึกษาร่วมกัน เน้นกิจกรรมการปฏิบัติงานตามแผนพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษาเพื่อช่วยให้เกิดการปรับปรุงและพัฒนางานที่เป็นสภาพปกติของสถานศึกษา เช่น การสังเกตการณ์เรียน

การสอน การสังเกตพฤติกรรมผู้เรียน การศึกษาวิเคราะห์ผลงานนักเรียน การสัมภาษณ์ผู้ทำงานโครงการ กิจกรรม เป็นต้น

7.2 การตรวจสอบและทบทวนคุณภาพการศึกษาโดยเขตพื้นที่การศึกษา ผู้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา เป็นการตรวจสอบและทบทวน โดยคณะกรรมการจากภายนอก ซึ่งประกอบด้วยผู้เชี่ยวชาญจากหน่วยงานต่าง ๆ เช่น ผู้แทนจากสถานศึกษาต่าง ๆ ในเขตพื้นที่การศึกษาและเจ้าหน้าที่จากหน่วยงานการศึกษาระดับจังหวัดและเขตพื้นที่การศึกษาทราบเพื่อนำผลไปพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาต่อไป

การตรวจสอบและทบทวนคุณภาพสถานศึกษาดังกล่าว เป็นการดำเนินการเพื่อช่วยเหลือ สนับสนุน และดูแลส่งเสริม ให้การจัดการของสถานศึกษาพัฒนาสู่มาตรฐานการศึกษาและให้ความเชื่อมั่นว่าการจัดการศึกษาของสถานศึกษาเป็นไปตามเป้าหมาย และพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

ขอบข่ายการตรวจสอบและทบทวนคุณภาพสถานศึกษา

1. วัสดุทัศน์ และภารกิจของสถานศึกษา
2. แผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา
3. การเรียนการสอน
 - 3.1 สภาพแวดล้อมในการเรียนรู้
 - 3.2 ยุทธศาสตร์และวิธีการ
 - 3.3 การตอบสนองของผู้เรียน
4. การเรียนรู้ความก้าวหน้า และผลการเรียนรู้ของผู้เรียน
 - 4.1 การพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา
 - 4.2 ผลงานนักเรียน
 - 4.3 ระบบการประเมินผล
 - 4.4 การสนับสนุนการเรียนรู้
5. การบริหารและการจัดการสถานศึกษา
 - 5.1 วัสดุทัศน์และภารกิจ
 - 5.2 ภาวะผู้นำและการบริหาร
 - 5.3 โครงสร้างขององค์กร
 - 5.4 การพัฒนาวิชาชีพของบุคลากร
 - 5.5 การมีส่วนร่วมของผู้ที่เกี่ยวข้อง

8. การประเมินคุณภาพการศึกษาระดับชาติ การประเมินคุณภาพการศึกษาระดับชาติ เป็นการประเมินผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนในปีสุดท้ายของแต่ละช่วงชั้น ได้แก่ ระดับประถมศึกษาปีที่ 3 และ 6 และมัธยมศึกษาปีที่ 3 และ 6 ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่สำคัญ โดยใช้แบบทดสอบมาตรฐาน ส่วนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 จะมีการประเมินด้วยแบบทดสอบความถนัดทางการเรียน หรือ SAT (Scholastic Aptitude Test) ทุกปี ดำเนินการโดยหน่วยงานส่วนกลางร่วมมือกับหน่วยงานต้นสังกัดและหน่วยงานระดับเขตพื้นที่การศึกษา

9. การรายงานคุณภาพการศึกษาประจำปี การพัฒนาคุณภาพการศึกษาซึ่งมุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์ สถานศึกษาจะต้องแสดงภาระความรับผิดชอบในการจัดการศึกษาให้กับ บิดา มารดา ผู้ปกครอง ชุมชน หน่วยงานต้นสังกัด และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทราบผลการปฏิบัติงานทุกสิ้นปีการศึกษา โดยแสดงถึงผลของความพยายามในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาในรอบปีอย่างรอบด้าน ได้แก่ ด้านหลักสูตรและการเรียนการสอน ด้านผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน ด้านการพัฒนาวิชาชีพ ด้านการจัดองค์กรและบริหารของสถานศึกษา และด้านการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชน ตลอดจนข้อเสนอแนะจากการตรวจสอบและทบทวนคุณภาพในและภายนอก และความมุ่งหวังที่สถานศึกษาจะดำเนินการพัฒนาต่อไป เป็นต้น ข้อเหล่านี้จะเป็นประโยชน์ต่อการวางแผนพัฒนาคุณภาพต่อไป และใช้เปรียบเทียบผลข้ามปีเพื่อดูระดับ และทิศทางการพัฒนาคุณภาพภายในระยะยาว ซึ่งเป็นการแสดงภาระความรับผิดชอบต่อสาธารณชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยรายงานให้ทราบผลการปฏิบัติงานในรอบปี สาธารณชนจะเป็นผู้ตรวจสอบประสิทธิภาพและประเมินความคุ้มค่า แสดงความชื่นชมหรือให้ข้อเสนอแนะเพื่อการดำเนินการต่อไป

สาระสำคัญของรายงานคุณภาพการศึกษาประจำปีของสถานศึกษา ข้อมูลทั่วไปของสถานศึกษา เช่น

9.1 ชื่อสถานศึกษา สถานที่ตั้ง ระดับ/ประเภทที่เปิดสอน

9.2 โครงสร้างการบริหารองค์กร

9.3 จำนวนครู/จำนวนผู้เรียนปัจจุบัน

9.4 วิสัยทัศน์และภารกิจ

9.5 ภาพรวมของสถานศึกษา

9.6 สรุปผลการดำเนินงานพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาในรอบปีการศึกษา เช่น

9.6.1 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียน ตามเป้าหมายที่กำหนด

9.6.2 ผลการดำเนินงานตามที่กำหนดในแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา
ของสถานศึกษา

9.6.3 ความก้าวหน้าและความสำเร็จของการดำเนินงาน กิจกรรม
สำคัญของสถานศึกษาที่จัดให้ผู้เรียนและชุมชนในด้านต่าง ๆ

9.6.4 ความสำเร็จและความภาคภูมิใจของสถานศึกษาที่สร้างความ
พึงพอใจ และความเชื่อมั่นในคุณภาพของสถานศึกษา

9.6.5 โครงการพิเศษที่จัดได้ผลดี

9.7 สภาพและผลการพัฒนาสถานศึกษา ตามเป้าหมาย ยุทธศาสตร์/
แนวทางของแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา เช่น

9.7.1 คุณภาพผู้เรียน

9.7.2 คุณภาพการเรียนการสอน

9.7.3 คุณภาพการเรียนรู้ ความก้าวหน้า และผลการเรียนรู้ของผู้เรียน

9.7.4 การบริหารจัดการสถานศึกษา

9.7.5 การพัฒนาบุคลากร

9.7.6 ทรัพยากร งบประมาณ

9.8 แนวทางการพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาในปีต่อไป เช่น

9.8.1 สรุปผลการดำเนินการตามเป้าหมายและยุทธศาสตร์ตามที่
แผนพัฒนา คุณภาพการศึกษาของสถานศึกษากำหนดในรอบปี

9.8.2 สรุปประสิทธิภาพการจัดการของสถานศึกษา

9.8.3 แนวทางการพัฒนาในปีต่อไป

10. การกำกับ ติดตาม ประเมิน และผลจากระบบประกันคุณภาพ เป็นกลไก
ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของระบบมีหน้าที่หลักในการให้ข้อมูลย้อนกลับ เพื่อการส่งเสริมพัฒนาและ
ประเมินประสิทธิภาพในการดำเนินงานของระบบประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา
โดยหน่วยงานสำคัญที่ทำหน้าที่กำกับ ติดตาม ประเมินและผลจากระบบประกันคุณภาพ ได้แก่
สำนักผู้ตรวจราชการ กรมวิชาการและหน่วยงานต้นสังกัด เพื่อให้งานพัฒนาคุณภาพการศึกษา
เป็นกระบวนการพัฒนาต่อเนื่อง หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทุกระดับควรได้มีการศึกษาค้นคว้าเทคนิค
วิธีการที่จะส่งเสริมสนับสนุนให้ระบบประกันคุณภาพการศึกษามีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นและสร้าง
ความรู้สึกรักของบุคลากรทุกคนที่เกี่ยวข้องให้มุ่งพัฒนาสู่คุณภาพที่ดียิ่งขึ้น

การดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาภายในให้ความสำคัญต่อแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาที่สถานศึกษาพัฒนาขึ้นตามข้อมูลผลการประเมินสภาพปัญหาและความจำเป็น และศักยภาพของสถานศึกษา ดำเนินการบริหาร จัดการตามภาระงานของสถานศึกษาให้สามารถดำเนินงานตามแผนดังกล่าวได้อย่างมีคุณภาพมีการตรวจสอบและทบทวน ประเมินตนเองอยู่ตลอดเวลา ตั้งแต่ครูเตรียมการสอนเข้าห้องเรียน กระบวนการเรียนการสอน การสอบผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน คุณลักษณะผู้เรียน และการบริหาร จัดการทุกกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง เพื่อประโยชน์ในการปรับปรุงคุณภาพการศึกษาอยู่ตลอดเวลาทั้งนี้จะมีการบันทึกการตรวจสอบของตนเองและหมวดวิชาและของสถานศึกษาไว้เป็นหลักฐานเพื่อให้เป็นร่องรอยหลักฐานของการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง และใช้เป็นข้อมูลในการรายงานคุณภาพการศึกษา ประจำปี ต่อนักเรียน ผู้ปกครอง สาธารณชน และต้นสังกัดการดำเนินงานตามแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาจะมีร่องรอยหลักฐานปรากฏว่าได้ดำเนินการให้ได้สามารถเข้าสู่ระบบประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาไปสู่การพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนตามภาระความรับผิดชอบที่แท้จริงและเสนอรายงานผลการพัฒนาคุณภาพตนเองเพื่อรับการประเมินภายนอกได้

3.5 การดำเนินการประกันคุณภาพภายนอก ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

3.5.1 ความหมายของการประเมินคุณภาพภายนอก

สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (2549 : 3) กล่าวว่า การประเมินคุณภาพภายนอก คือการประเมินคุณภาพการจัดการศึกษา การติดตาม การตรวจสอบคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาโดยที่ผู้ประเมินภายนอกได้รับการรับรองจากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา หรือ สมศ. เพื่อมุ่งให้มีการพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาให้มีคุณภาพยิ่งขึ้น

3.5.2 หลักการของการประเมินคุณภาพภายนอก

สำนักงานรับรองมาตรฐานและการประเมินคุณภาพการศึกษา (2549 : 4) ได้กล่าวถึง หลักการสำคัญของการประเมินคุณภาพนอกสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีหลักการสำคัญ 5 ประการ คือ

1. เป็นการประเมินเพื่อมุ่งให้มีการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ไม่ได้มุ่งเน้นเรื่องการตัดสินใจ การจับผิด หรือการให้คุณ-ให้โทษ
2. ยึดหลักความเที่ยงตรงเป็นธรรม โปร่งใส มีหลักฐานข้อมูลตามสภาพความเป็นจริง และมีความรับผิดชอบที่ตรวจสอบได้

3. มุ่งสร้างความสมดุลระหว่างเสรีภาพทางการศึกษากับจุกมุงหมายและหลักการการศึกษาของชาติ โดยให้มีเอกภาพเชิงนโยบายแต่ยังคงมีความหลากหลายในทางปฏิบัติ ที่สถานศึกษาสามารถกำหนดเป้าหมายเฉพาะและพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้เต็มตามศักยภาพของสถานศึกษาและผู้เรียน

4. มุ่งเน้นในเรื่องการส่งเสริมและประสานงานในลักษณะกัลยาณมิตร มากกว่าการกำกับและควบคุม

5. ส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการประเมินคุณภาพและการพัฒนาการจัดการศึกษาจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง

3.5.3 วัตถุประสงค์ของการประเมินคุณภาพภายนอก

สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (2549 : 4) ได้กล่าวถึง วัตถุประสงค์ของการประเมินคุณภาพภายนอกสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานไว้ว่า

1. เพื่อตรวจสอบ ยืนยันสภาพจริงในการดำเนินงานของสถานศึกษาและประเมินคุณภาพการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาที่กำหนด

2. เพื่อให้ได้ข้อมูลซึ่งช่วยสะท้อนให้เป็นจุดเด่นและจุดด้อยของสถานศึกษา เงื่อนไขของความสำเร็จ และสาเหตุของปัญหา

3. เพื่อช่วยเสนอแนะทางปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพการศึกษาแก่สถานศึกษาและหน่วยงานต้นสังกัด

4. เพื่อส่งเสริมให้สถานศึกษามีการพัฒนาคุณภาพและประกันคุณภาพภายในอย่างต่อเนื่อง

5. เพื่อรายงานผลการประเมินคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและสาธารณชน

3.5.4 ความสำคัญของการประเมินคุณภาพภายนอก

สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (2549 : 4-5) ได้กล่าวว่าการประเมินคุณภาพภายนอกมีความสำคัญและมีความหมายต่อสถานศึกษา หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และสาธารณชน ดังต่อไปนี้

1. เป็นการส่งเสริมให้สถานศึกษาพัฒนาเข้าสู่เกณฑ์มาตรฐานและพัฒนาตนเองให้เต็มศักยภาพอย่างต่อเนื่อง

2. เพิ่มความมั่นใจและคุ้มครองประโยชน์ให้ผู้รับบริการทางการศึกษาว่าสถานศึกษาได้จัดการศึกษามุ่งสู่คุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาที่เน้นให้ผู้เรียนเป็นคนดี มีความสามารถ และมีความสุขเพื่อเป็นสมาชิกที่ดีของสังคม

3. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในระดับนโยบายมีข้อมูลสำคัญในภาพรวมเกี่ยวกับคุณภาพและมาตรฐานของสถานศึกษาทุกระดับทุกสังกัดเพื่อใช้เป็นแนวทางในการกำหนดแนวนโยบายทางการศึกษาและจัดสรรงบประมาณเพื่อการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ

3.5.5 ความสัมพันธ์ระหว่างการประเมินคุณภาพภายในกับการประเมินคุณภาพภายนอก

สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (2549 : 55-58) ได้กล่าวถึงความสัมพันธ์ระหว่างการประเมินคุณภาพภายในกับการประเมินคุณภาพภายนอกว่า

การประกันคุณภาพการศึกษา คือ การพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้เป็นที่น่าพอใจตามจุดมุ่งหมาย หลักการ และแนวการจัดการศึกษา ตามที่กำหนดใน พ.ร.บ. การศึกษาแห่งชาติ โดยเน้นการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีลักษณะที่พึงประสงค์ คือ เป็นคนดี มีความสามารถ และมีความสุข มีการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญและมีการบริหารจัดการรวมทั้งการทำงานที่เน้นคุณภาพ เป็นการทำงานที่โปร่งใส ตรวจสอบได้ และเป็นระบบครบวงจร (PDCA) โดยสถานศึกษาจะต้องมีการประกันคุณภาพภายในให้เป็นส่วนหนึ่งของการบริหารและการจัดการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่องตลอดเวลา เพื่อพัฒนาคุณภาพให้เป็นที่น่าพอใจตามมาตรฐาน แล้วรายงานผลให้ผู้เกี่ยวข้องรับทราบทุกปี และได้รับการประเมินคุณภาพภายนอก เพื่อชี้จุดเด่น จุดที่ควรพัฒนา ให้สถานศึกษาได้พัฒนาคุณภาพต่อไป

การประเมินคุณภาพภายนอก เป็นบทบาทหน้าที่ของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา มีแนวคิดบนพื้นฐานของการปรับปรุง และพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาให้ได้มาตรฐานที่กำหนดโดยคำนึงถึงจุดมุ่งหมาย หลักการ และแนวทางการจัดการศึกษาตาม พ.ร.บ. การศึกษาแห่งชาติ เพื่อให้เอกภาพเชิงนโยบายรวมทั้งผลักดันให้สถานศึกษามีการพัฒนาคุณภาพดียิ่งขึ้นตามความต้องการของผู้เรียนและผู้รับบริการ ซึ่งหลากหลายตามวัตถุประสงค์และบริบทของสถานศึกษานั้น ๆ โดยใช้การรายงานตามความจริง ให้ผู้เกี่ยวข้องและสาธารณชนได้รับทราบ

กรอบการประเมินคุณภาพภายนอกจะดำเนินการตามมาตรฐานการศึกษาที่คณะรัฐมนตรีได้อนุมัติให้เป็นมาตรฐานเพื่อการประเมินคุณภาพภายนอก โดยมาตรฐานที่ใช้ในการประเมินภายนอกกรอบแรกมี 14 มาตรฐานซึ่งเป็นมาตรฐานเกี่ยวกับผลการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นกับผู้เรียน มาตรฐานเกี่ยวกับการสอนของครู และมาตรฐานเกี่ยวกับการบริหารของผู้บริหาร

การประกันคุณภาพภายในกับการประเมินคุณภาพภายนอก เชื่อมโยงกันด้วยมาตรฐานการศึกษา โดยสถานศึกษาจะใช้มาตรฐานการศึกษาใดก็ได้ตามความเหมาะสมและบริบทของสถานศึกษา แต่ควรมีส่วนที่สอดคล้องกับมาตรฐานการประเมินภายนอก ซึ่งพัฒนาตามจุดมุ่งหมายหลักการและการจัดการศึกษาของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติรวมอยู่ด้วย

การประกันคุณภาพภายในเป็นกระบวนการประเมินผลและติดตาม ตรวจสอบคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา ซึ่งข้อมูลที่ได้จากการรายงานการประเมินตนเองของสถานศึกษา จะต้องส่งให้สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา เพื่อให้คณะผู้ประเมินภายนอกได้ศึกษาอย่างละเอียดก่อนการตรวจสอบเยี่ยมสถานศึกษา

การประเมินคุณภาพภายนอก เป็นงานที่ต่อเนื่องและสัมพันธ์กับการประกันคุณภาพภายใน และเป็นการตรวจสอบผลการประเมินตนเองของสถานศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาเพื่อการประเมินภายนอกระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อให้ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงการดำเนินงานแก่สถานศึกษา และทำให้สถานศึกษาสามารถพัฒนาคุณภาพภายในการจัดการศึกษาได้อย่างต่อเนื่อง

สรุปการประเมินคุณภาพการศึกษาภายนอก เป็นการยืนยันผลการประเมินคุณภาพภายในที่สถานศึกษาได้ดำเนินการไว้ โดยดูจากรายงานการประเมินตนเองของสถานศึกษา (SAR) เป็นการมุ่งส่งเสริมการพัฒนา ที่เนาะจุดเด่นและจุดพัฒนาของสถานศึกษา การประเมินคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาและการประเมินคุณภาพภายนอกจะต้องสอดคล้องเชื่อมโยงกันหรือใช้เกณฑ์การประเมินที่มีมาตรฐานเดียวกัน ผู้ประเมินและผู้ถูกประเมินจะต้องรับทราบวิธีการของการประเมินร่วมกันยอมรับผลการประเมินตรงสภาพที่แท้จริง สถานศึกษาที่ผ่านการประเมินคุณภาพจากภายนอกแล้วจึงเป็นการยืนยันหรือทราบความเชื่อมั่นให้กับผู้มาใช้บริการ อันได้แก่ผู้ปกครองนักเรียนและนักเรียนได้ และเป็นการเผยแพร่ผลงานของสถานศึกษาไปด้วย

4. มาตรฐานการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน รอบสอง (พ.ศ. 2549 – 2553)

การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นการจัดการศึกษาเพื่อปวงชน โดยรัฐต้องจัดให้มีการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อพัฒนาเยาวชนไทยทุกคนให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ทั้งในฐานะที่เป็นพลเมืองไทยและพลเมืองของโลก เพื่อเป็นรากฐานที่พอเพียงสำหรับการไปสู่ใฝ่เรียนตลอดชีวิต รวมทั้งเพื่อการพัฒนาหน้าที่การงานและการพัฒนาคุณภาพชีวิตส่วนตนและครอบครัว และเพื่อสร้างเป็นรากฐานที่แข็งแกร่งสำหรับการสร้างสรรค์สังคมไทยให้เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ เพื่อการพัฒนาประเทศที่ยั่งยืนในอนาคต

หลักการสำคัญของการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน

หลักการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ยึดหลักที่สอดคล้องกับอุดมการณ์ ดังนี้

1. หลักการพัฒนาผู้เรียนอย่างครบถ้วนสมบูรณ์ ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม เป็นผู้มีจริยธรรมในการดำเนินชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ใฝ่รู้ มีทักษะในการแสวงหาความรู้ที่พอเพียงต่อการพัฒนางานอาชีพ และคุณภาพชีวิตส่วนตน สามารถเผชิญความเปลี่ยนแปลงได้อย่างเท่าทันและชาญฉลาด และมีความเป็นประชาธิปไตย

2. หลักการจัดการศึกษาเพื่อความเป็นไทย ให้มีความรักและภาคภูมิใจในท้องถิ่น และประเทศชาติ มีความรู้และทักษะพื้นฐานสำหรับการประกอบอาชีพสุจริต มีความมุ่งมั่น ขยัน ซื่อสัตย์ ประหยัด อดทน มีลักษณะนิสัยและทัศนคติที่พึงประสงค์เพื่อเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชนสังคมไทยและสังคมโลก

3. หลักแห่งความเสมอภาค คนไทยทั้งปวงต้องมีสิทธิเสมอกันในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่า 12 ปี อย่างทั่วถึงเท่าเทียม ควบคู่ไปกับการมีคุณภาพ โดยไม่แบ่งชนชั้นหรือความแตกต่าง ทางสังคมวัฒนธรรม

4. หลักการมีส่วนร่วม องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และภาคเอกชนมีส่วนร่วมในการบริหารและจัดการศึกษา ร่วมกับคณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษา และสถานศึกษาเพื่อเสริมสร้างเอกลักษณ์ ศักดิ์ศรี และตอบสนองความต้องการท้องถิ่นตามนโยบายของรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2540 เกี่ยวกับการกระจายอำนาจ

5. หลักแห่งความสอดคล้อง อุดมการณ์ หลักการ และมาตรฐานในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานที่ต้องสอดคล้องกับสารบัญญัติในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2542 พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2545 นโยบายการศึกษาของรัฐบาลที่แถลงต่อรัฐสภา สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาของชาติ และสัมพันธ์เชื่อมโยงกับมาตรฐานการอาชีวศึกษาและมาตรฐานการอุดมศึกษา

มาตรฐานการศึกษาเพื่อการประเมินคุณภาพภายนอก ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในรอบสองนี้ ซึ่งได้ปรับใช้จากรอบแรก มี 14 มาตรฐาน 68 ตัวบ่งชี้ และในรอบที่สองนี้ ได้ปรับใหม่ ในวันที่ 12 ตุลาคม 2548 มี 14 มาตรฐาน 60 ตัวบ่งชี้ ดังนี้ (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา. 2549 : 1-26)

4.1 มาตรฐานด้านผู้เรียน มี 7 มาตรฐาน ได้แก่

ตัวบ่งชี้
 มาตรฐานที่ 1 ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ มี 6

ตัวบ่งชี้ที่ 1 ผู้เรียนมีวินัยมีความรับผิดชอบ

ตัวบ่งชี้ที่ 2 ผู้เรียนมีความซื่อสัตย์สุจริต

ตัวบ่งชี้ที่ 3 ผู้เรียนมีความกตัญญูกตเวที

ตัวบ่งชี้ที่ 4 ผู้เรียนมีความเมตตากรุณา โอบอ้อมอารี เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และ

ไม่เห็นแก่ตัว

ตัวบ่งชี้ที่ 5 ผู้เรียนมีความประหยัด และใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า

ตัวบ่งชี้ที่ 6 ผู้เรียนปฏิบัติตนเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม

มาตรฐานที่ 2 ผู้เรียนมีสุขนิสัย สุขภาพกาย และสุขภาพจิตที่ดี มี 5 ตัวบ่งชี้

ตัวบ่งชี้ที่ 1 ผู้เรียนรู้จักดูแลสุขภาพ สุขนิสัย และออกกำลังกายอย่าง

สม่ำเสมอ

ตัวบ่งชี้ที่ 2 ผู้เรียนมีน้ำหนัก ส่วนสูง และมีสมรรถภาพทางกายตามเกณฑ์

ตัวบ่งชี้ที่ 3 ผู้เรียน ไม่เสพหรือแสวงหาผลประโยชน์จากสิ่งเสพติด และสิ่ง

มอมเมา หลีกเลียงสภาวะที่เสี่ยง

ตัวบ่งชี้ที่ 4 ผู้เรียนมีความมั่นใจกล้าแสดงออกอย่างเหมาะสมและให้เกียรติ

ผู้อื่น

ตัวบ่งชี้ที่ 5 ผู้เรียนร่าเริงแจ่มใส มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อเพื่อน ครู และผู้อื่น

และชอบมาโรงเรียน

มาตรฐานที่ 3 ผู้เรียนมีสุนทรียภาพ และมีลักษณะนิสัยด้านศิลปะ ดนตรี และ

กีฬา มี 4 ตัวบ่งชี้

ตัวบ่งชี้ที่ 1 ผู้เรียนมีความสนใจและเข้าร่วมกิจกรรมด้านศิลปะ

ตัวบ่งชี้ที่ 2 ผู้เรียนมีความสนใจและเข้าร่วมกิจกรรมด้านดนตรี/นาฏศิลป์

ตัวบ่งชี้ที่ 3 ผู้เรียนมีความสนใจและเข้าร่วมกิจกรรมด้านกีฬา/นันทนาการ

ตัวบ่งชี้ที่ 4 ผู้เรียนมีความสนใจและเข้าร่วมกิจกรรมศิลปวัฒนธรรม และ

ประเพณีที่คั่งงามของท้องถิ่นและของไทย

มาตรฐานที่ 4 ผู้เรียนมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ มี

วิจารณญาณ มีความคิดสร้างสรรค์ คิดไตร่ตรองและมีวิสัยทัศน์ มี 3 ตัวบ่งชี้

ตัวบ่งชี้ที่ 1 ผู้เรียนมีทักษะในการคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ สรุปความคิด
อย่างเป็นระบบ และมีความคิดแบบองค์รวม

ตัวบ่งชี้ที่ 2 ผู้เรียนมีทักษะในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และคิดได้ตรง

ตัวบ่งชี้ที่ 3 ผู้เรียนมีทักษะในการคิดสร้างสรรค์ และจินตนาการ

มาตรฐานที่ 5 ผู้เรียนมีความรู้และทักษะที่จำเป็นตามหลักสูตร มี 8 ตัวบ่งชี้

ตัวบ่งชี้ที่ 1 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย

ตัวบ่งชี้ที่ 2 กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์

ตัวบ่งชี้ที่ 3 กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์

ตัวบ่งชี้ที่ 4 กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม

ตัวบ่งชี้ที่ 5 กลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา

ตัวบ่งชี้ที่ 6 กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ

ตัวบ่งชี้ที่ 7 กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี

ตัวบ่งชี้ที่ 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ

มาตรฐานที่ 6 ผู้เรียนมีทักษะในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง รักการเรียนรู้
และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง มี 3 ตัวบ่งชี้

ตัวบ่งชี้ที่ 1 ผู้เรียนมีนิสัยรักการอ่าน สนใจแสวงหาความรู้จากแหล่งต่าง ๆ

รอบตัว

ตัวบ่งชี้ที่ 2 ผู้เรียนใฝ่รู้ ใฝ่เรียน สนุกกับการเรียนรู้ และพัฒนาตนเองอยู่เสมอ

ตัวบ่งชี้ที่ 3 ผู้เรียนสามารถใช้ห้องสมุด ใช้แหล่งความรู้และสื่อต่าง ๆ ทั้ง

ภายในและนอกสถานศึกษา

มาตรฐานที่ 7 ผู้เรียนมีทักษะในการทำงาน รักการทำงาน สามารถทำงานร่วมกับ
ผู้อื่นได้และมีเจตคติที่ดีต่ออาชีพที่สุจริต มี 3 ตัวบ่งชี้

ตัวบ่งชี้ที่ 1 ผู้เรียนสามารถวางแผน ทำงานตามลำดับขั้นตอน ได้อย่างมี

ประสิทธิภาพ

ตัวบ่งชี้ที่ 2 ผู้เรียนรักการทำงาน สามารถปรับตัวและทำงานเป็นทีมได้

ตัวบ่งชี้ที่ 3 ผู้เรียนมีความรู้สึที่ดีต่ออาชีพที่สุจริต และหาความรู้เกี่ยวกับ

อาชีพที่ตนสนใจ

4.2 มาตรฐานด้านครู มี 2 มาตรฐาน ได้แก่

มาตรฐานที่ 8 ครูมีคุณวุฒิ/ความรู้ความสามารถตรงกับงานที่รับผิดชอบและมีครูเพียงพอ มี 5 ตัวบ่งชี้

ตัวบ่งชี้ที่ 1 ครูมีคุณลักษณะที่เหมาะสม

ตัวบ่งชี้ที่ 2 ครูที่จบระดับปริญญาตรีขึ้นไป

ตัวบ่งชี้ที่ 3 ครูที่สอนตรง ตามวิชาเอก/โท หรือความถนัด

ตัวบ่งชี้ที่ 4 ครูได้รับการพัฒนาในวิชาที่สอนตามที่ครูสภากำหนด

ตัวบ่งชี้ที่ 5 สถานศึกษามีจำนวนครูตามเกณฑ์

มาตรฐานที่ 9 ครูมีความสามารถจัดการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ และเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มี 8 ตัวบ่งชี้

ตัวบ่งชี้ที่ 1 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย

ตัวบ่งชี้ที่ 2 กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์

ตัวบ่งชี้ที่ 3 กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์

ตัวบ่งชี้ที่ 4 กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม

ตัวบ่งชี้ที่ 5 กลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา

ตัวบ่งชี้ที่ 6 กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ

ตัวบ่งชี้ที่ 7 กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี

ตัวบ่งชี้ที่ 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ

4.3 มาตรฐานด้านผู้บริหาร มี 5 มาตรฐาน

มาตรฐานที่ 10 ผู้บริหารมีภาวะผู้นำและมีความสามารถในการบริหารจัดการ มี 4 ตัวบ่งชี้

ตัวบ่งชี้ที่ 1 ผู้บริหารมีคุณธรรม จริยธรรม มีความมุ่งมั่น และอุทิศตนในการทำงาน

ตัวบ่งชี้ที่ 2 ผู้บริหารมีความคิดริเริ่มและมีวิสัยทัศน์

ตัวบ่งชี้ที่ 3 ผู้บริหารมีความสามารถในการบริหารวิชาการและเป็นผู้นำทางวิชาการ

ตัวบ่งชี้ที่ 4 ผู้บริหารมีการบริหารที่มีประสิทธิผลและผู้เกี่ยวข้องพึงพอใจในการบริหาร

มาตรฐานที่ 11 สถานศึกษามีการจัดองค์กร โครงสร้างและการบริหารงานอย่างเป็นระบบ ครบวงจร ให้บรรลุเป้าหมายการศึกษา มี 4 ตัวบ่งชี้

ตัวบ่งชี้ที่ 1 สถานศึกษามีการจัดองค์กร โครงสร้างการบริหาร และระบบการบริหารที่มีความคล่องตัวสูง

ตัวบ่งชี้ที่ 2 สถานศึกษามีการบริหารเชิงกลยุทธ์

ตัวบ่งชี้ที่ 3 สถานศึกษามีการบริหารโดยใช้หลักการมีส่วนร่วม และมีการตรวจสอบ ถ่วงดุล

ตัวบ่งชี้ที่ 4 สถานศึกษามีระบบและดำเนินการประกันคุณภาพภายในเป็นไปตามกฎกระทรวง

มาตรฐานที่ 12 สถานศึกษามีการจัดกิจกรรมและการเรียนการสอน โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มี 3 ตัวบ่งชี้

ตัวบ่งชี้ที่ 1 สถานศึกษามีการจัดสภาพแวดล้อมและการบริการที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนพัฒนาตามธรรมชาติเต็มศักยภาพ

ตัวบ่งชี้ที่ 2 สถานศึกษามีการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

ตัวบ่งชี้ที่ 3 สถานศึกษามีการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณภาพผู้เรียนอย่างหลากหลาย

มาตรฐานที่ 13 สถานศึกษามีหลักสูตร ที่เหมาะสมกับผู้เรียนและท้องถิ่น มีสื่อการเรียนการสอนที่เอื้อต่อการเรียนรู้ มี 2 ตัวบ่งชี้

ตัวบ่งชี้ที่ 1 สถานศึกษามีหลักสูตรและเนื้อหาสาระการเรียนรู้ระดับสากล ระดับชาติ และระดับท้องถิ่นที่เหมาะสม สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางและความต้องการของผู้เรียนและท้องถิ่น

ตัวบ่งชี้ที่ 2 สถานศึกษามีสื่อการเรียนการสอนที่เหมาะสมและเอื้อต่อการเรียนรู้

มาตรฐานที่ 14 สถานศึกษาส่งเสริมความสามัคคีและความร่วมมือกับชุมชน ในการพัฒนาการศึกษา มี 2 ตัวบ่งชี้

ตัวบ่งชี้ที่ 1 สถานศึกษามีระบบกลไกในการส่งเสริมความสามัคคี และความร่วมมือกับชุมชนในการพัฒนาการศึกษา

ตัวบ่งชี้ที่ 2 สถานศึกษามีกิจกรรมที่ส่งเสริมความสามัคคีและความร่วมมือกับชุมชนในการพัฒนาการศึกษา

5. การดำเนินงานของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 1

สถานศึกษาเป็นหน่วยงานหลักในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อให้บรรลุตามความมุ่งหมายของการปฏิรูปการศึกษาตามที่กำหนดไว้ในกฎหมายว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติ และกฎหมายที่เกี่ยวข้องจึงกำหนดให้มีคณะกรรมการซึ่งเป็นองค์คณะบุคคลที่หน้าที่กำกับ และส่งเสริมสนับสนุนกิจการของสถานศึกษาให้เป็นไปตามนโยบาย มาตรฐานในการบริหารจัดการทางการศึกษา ทั้งนี้ การดำเนินงานให้ประสบความสำเร็จนั้น สถานศึกษาและคณะกรรมการต้องเข้าใจบทบาทหน้าที่ของกันและกัน ควรมีรูปแบบวิธีการทำงานที่ประสานสอดคล้องกัน โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อการพัฒนาการศึกษาให้บรรลุผลตามที่ร่วมกันกำหนดขึ้น

5.1 อำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

5.1.1 กำกับการดำเนินของกิจการของสถานศึกษาให้สอดคล้องกับกฎหมาย กฎระเบียบ ประกาศ คำสั่ง และนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และความต้องการของชุมชน และท้องถิ่น สำหรับบทบาทในการกำกับ ควรเป็นการติดตามการปฏิบัติงานตามที่สถานศึกษาได้ทำแผนงานดำเนินงานให้สอดคล้องกับกฎหมาย และแนวนโยบายกับหน่วยงานเหนือหรือตามมติที่กำหนดร่วมกัน โดยไม่ควรกำกับการทำงานของผู้บริหาร ครู อาจารย์ คือไม่แสดงบทบาทหรือผู้บังคับบัญชาเสียเอง

5.1.2 ส่งเสริมสนับสนุนการดำเนินการกิจการด้านต่าง ๆ ของสถานศึกษาในการรับทราบผลการดำเนินการ ควรดูเป็นภาพรวมของสถานศึกษาว่าผลการดำเนินกิจการ ทั้งระหว่างดำเนินการสิ้นปีงบประมาณ และสิ้นปีการศึกษา เพื่อนำไปสู่การพิจารณาปรับปรุง พัฒนากิจการของสถานศึกษาให้มีคุณภาพ ประสิทธิภาพ และประสิทธิผลยิ่งขึ้น คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานจะต้องไม่สั่งการ ทั้งโดยตรงและโดยอ้อมไปยังบุคคลอื่น ได้แก่ ครู หรือบุคลากรในสถานศึกษาเพราะอำนาจการสั่งการเป็นของผู้บริหารสถานศึกษาที่จะรับผิดชอบการนำข้อคิดเห็น ข้อเสนอแนะและมติของคณะกรรมการสถานศึกษาไปสู่การปฏิบัติ

5.1.3 มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลสำหรับข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาในสถานศึกษาตามที่กฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการและบุคลากรทางการศึกษากำหนด

5.1.4 ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่กฎหมายกำหนด ระเบียบ ประกาศ ฯลฯ กำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

5.2 ปฏิทินการปฏิบัติงานตามกฎหมายและแนวทางที่ควรปฏิบัติในรอบปีการศึกษา ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

5.2.1 ก่อนเปิดภาคเรียนที่ 1

- 1) เห็นชอบมาตรฐานการศึกษาของ โรงเรียน
- 2) เห็นชอบการจัดทำธรรมนูญ โรงเรียน การจัดทำหรือปรับปรุงแผนกลยุทธ์
การจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปี
- 3) ส่งเสริมและสนับสนุนให้เด็กทุกคนในเขตบริการได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐาน
อย่างทั่วถึง มีคุณภาพได้มาตรฐาน
- 4) ส่งเสริมให้มีการพิทักษ์สิทธิเด็ก ดูแลเด็กพิการ เด็กด้อยโอกาส และเด็กที่มีความ
ต้องการพิเศษให้ได้รับการพัฒนาเต็มศักยภาพ
- 5) เสนอแนวทางการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการภารกิจในสถานศึกษา
- 6) ระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา
- 7) เสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่าง โรงเรียนกับชุมชนและประสานงานกับ
องค์กรทั้งภาครัฐและเอกชน
- 8) อนุมัติและให้ความเห็นชอบการจัดทำหรือปรับปรุงหลักสูตรสถานศึกษา/
ผลการเรียนรู้ที่คาดหวังรายปี,รายภาคของแต่ละรายวิชา/เกณฑ์และแนวปฏิบัติในการประเมิน
ผลการเรียนตาม 8 กลุ่มสาระ/กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน เกณฑ์และแนวปฏิบัติในการประเมินผล/
คุณลักษณะที่พึงประสงค์เกณฑ์ในการประเมิน/เกณฑ์และแนวทางปฏิบัติในการประเมินผล
ความสามารถในการอ่าน คิด วิเคราะห์และเขียน/กระบวนการวิธีการซ่อมเสริมหรือปรับปรุง
แก้ไขผู้เรียนที่มีผลการประเมินสาระการเรียนรู้รายปี,รายภาคกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนและผลการ
เรียนรู้อื่นๆ ที่ไม่น่าพึงพอใจ
- 9) เห็นชอบแผนอัตรากำลัง และมาตรฐานการทำงานสำหรับข้าราชการครู
และบุคลากรทางการศึกษา
- 10) เป็นกรรมการเห็นชอบการยกเว้นเด็กไม่ต้องเข้าเรียนการศึกษาภาคบังคับ
- 11) เห็นชอบการวางระเบียบ หรือการกำหนดแนวทางเกี่ยวกับอัตรากำลัง
ค่าบริการสาธารณะ/การใช้ทรัพย์สินที่เกิดจากการจัดหาของสถานศึกษา/การจำหน่าย
อสังหาริมทรัพย์ที่มีผู้อุทิศให้ โรงเรียน/การวางระเบียบอื่นๆของโรงเรียน
- 12) แต่งตั้งที่ปรึกษาและคณะอนุกรรมการในการดำเนินงานต่างๆ

5.2.2 เปิดทำการเรียนการสอนวันแรก (วันที่ 16 พฤษภาคม)

- 1) กำกับติดตามการดำเนินงานตามแผน
- 2) เป็นวิทยากรภายนอกและภูมิปัญญาท้องถิ่น
- 3) ร่วมเป็นกรรมการดำเนินงานหรือกรรมการประเมินผลงานวิชาการ
งานกิจกรรมนักเรียน
- 4) เป็นกรรมการตรวจรับพัสดุ/เป็นกรรมการตรวจสอบ ติดตามการใช้
งบประมาณ
- 5) รับทราบรายงานผลการดำเนินงานตรวจสอบติดตามการใช้งบประมาณ
เดือนละ 1 ครั้ง
- 6) เป็นกรรมการจัดงานวันสำคัญทางราชการ ประเพณีวัฒนธรรมชุมชนท้องถิ่น
ของโรงเรียน
- 7) ร่วมติดตามเด็กเข้าเรียน นักเรียนขาดเรียน การกำกับพฤติกรรมอันพึงประสงค์
ของนักเรียนขณะอยู่ในชุมชน
- 8) เป็นกรรมการประเมินคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาบางตัวบ่งชี้
- 9) ปฏิบัติการอื่นตามที่ได้รับมอบหมายจากหน่วยงานต้นสังกัด

5.2.3 ปิดภาคเรียนที่ 1 (วันที่ 11-31 ตุลาคม)

1. รับทราบรายงานผลงานผลการประเมินผลการใช้งบประมาณ ประจำปี
งบประมาณ
2. อนุมัติแนวทางการบริหารงบประมาณ ประจำปีงบประมาณ

5.2.4 เปิดทำการเรียนการสอน ภาคเรียนที่ 2 (1 พฤศจิกายน)

- 1) ร่วมสำรวจเด็กอายุถึงเกณฑ์การศึกษาภาคบังคับเข้าเรียน เพื่อจัดทำสำมะโน
นักเรียน

- 2) ดำเนินการคล้ายกับภาคเรียนที่ 1

5.2.5 วันสิ้นปีการศึกษา (31 มีนาคม)

- 1) รับทราบรายงานผลการปฏิบัติงานและผลการบริหารหลักสูตรของโรงเรียน
ที่เน้นผลการพัฒนาคุณภาพนักเรียนจากคณะกรรมการบริหารหลักสูตรและงานวิชาการ
- 2) รับทราบรายงานผลการประเมินผลคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา

6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

6.1 งานวิจัยในประเทศ

เกตุ วิเศษชุมพล (2542 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาค้นคว้าอิสระเรื่อง ศึกษาปัญหาการปฏิบัติตามเกณฑ์มาตรฐานโรงเรียนประถมศึกษา พ.ศ. 2541 สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสุรินทร์ พบว่า ผู้บริหาร โรงเรียนขนาดเล็ก ขนาดกลางและขนาดใหญ่ มีปัญหาการปฏิบัติตามเกณฑ์มาตรฐานโรงเรียนประถมศึกษา พ.ศ. 2521 โดยภาพรวมและรายด้าน 4 ด้าน ไม่แตกต่างกัน

เจลิยว แคน ไชสง (2543 : บทคัดย่อ) ได้วิจัยเรื่องการศึกษาปัญหาในการดำเนินงานตามมาตรฐาน โรงเรียนของโรงเรียนประถมศึกษาจังหวัดนครราชสีมา พบว่า ปัญหาการดำเนินงานตามมาตรฐานโรงเรียนของสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครราชสีมา โดยภาพรวม มีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีปัญหาสำคัญได้แก่ปัญหาด้านการเรียนการสอนให้นักเรียนได้ปฏิบัติจริง ประเมินและปรับปรุงตนเอง

นิยม โนนศรีชัย (2543 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาค้นคว้าอิสระเรื่อง การปฏิบัติตามมาตรฐานการบริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่า

1. ผู้บริหารโรงเรียน โดยรวมและจำแนกตามขนาดโรงเรียนและสถานภาพตำแหน่ง เห็นว่าโรงเรียนมีการปฏิบัติตามมาตรฐานการบริหารโรงเรียนประถมศึกษา โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก
2. ผู้บริหารโรงเรียนที่มีขนาดต่างกัน เห็นว่าโรงเรียนมีการปฏิบัติตามมาตรฐานการบริหารโรงเรียนประถมศึกษา โดยรวมและรายด้าน 3 ด้าน แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05
3. ผู้บริหารตำแหน่งครู อาจารย์ใหญ่และผู้อำนวยการโรงเรียน เห็นว่า มีการปฏิบัติตามมาตรฐานการบริหารโรงเรียนประถมศึกษา โดยรวมและรายด้าน 5 ด้าน ไม่แตกต่างกัน

สมชัย ละครวงษ์ (2544 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การปฏิบัติงานการประกันคุณภาพการศึกษาด้านมาตรฐานการเรียนการสอนของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงาน การประถมศึกษาจังหวัดยโสธร ผลการวิจัยพบว่า ข้าราชการครูในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา โดยรวม และ 7 มาตรฐาน อยู่ในระดับมาก และมีการปฏิบัติงานอยู่ในระดับปานกลางอีก 3 มาตรฐาน โดยข้าราชการครูทุกกลุ่ม เห็นว่า มีการปฏิบัติงานประกันคุณภาพการศึกษาอยู่ในระดับมาก เหมือนกัน คือมาตรฐานที่ 6 จัดการเรียนการสอนโดยปลูกฝัง

คุณธรรมจริยธรรมและคุณลักษณะที่ดี และมาตรฐานที่ 10 ประเมินนักเรียนครบทุกด้านอย่างต่อเนื่องด้วยเครื่องมือและวิธีการที่เหมาะสม

ศุภชัย ชนะดี (2544 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง การปฏิบัติงานตามมาตรฐานโรงเรียนประถมศึกษา ด้านมาตรฐานการบริหารโรงเรียน ตามทัศนะของผู้บริหาร และครูอาจารย์ สังกัดสำนักงานการศึกษาวิจัยเขต ผลการวิจัยพบว่า บุคลากรโดยส่วนรวมเห็นว่าโรงเรียนประถมศึกษามีการปฏิบัติงานตามมาตรฐานการบริหารโรงเรียนโดยภาพรวม และรายมาตรฐานอยู่ในระดับมาก ส่วนผู้บริหาร อาจารย์ และครู เป็นว่าโรงเรียนประถมศึกษามีการปฏิบัติงานตามมาตรฐานการบริหารโรงเรียน โดยภาพรวมและรายมาตรฐาน 4 มาตรฐาน ไม่แตกต่างกันแต่ผู้บริหารเห็นว่าโรงเรียนมีการปฏิบัติงานตามมาตรฐานที่ 3 โรงเรียนจัดกิจกรรมหลากหลาย เพื่อสนับสนุนการเรียนการสอน มากกว่าครู อาจารย์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จงจิต จันทบ (2545 : บทคัดย่อ) จากการวิจัย พบว่าไม่มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างสถานภาพกับขนาดโรงเรียน ต่อปัญหาการปฏิบัติงานในโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษาจังหวัดร้อยเอ็ด

บุญก่าย ฉิมกุล (2545 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดบุรีรัมย์ ผลการศึกษาพบว่า

1. ข้าราชการครูโดยรวม และจำแนกตามสภาพและขนาดของโรงเรียน เห็นว่าโรงเรียนมีการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษา โดยภาพรวมเป็นรายด้านทั้ง 4 ด้าน อยู่ในระดับเหมาะสมมาก ยกเว้นครูผู้รับผิดชอบงานประกันคุณภาพการศึกษา เห็นว่ามีการดำเนินงานด้านการตรวจสอบ ทบทวน และปรับปรุงคุณภาพการศึกษา มีความเหมาะสมอยู่ในระดับปานกลาง ครูผู้สอนเห็นว่าการดำเนินงานด้านการรายงานคุณภาพการศึกษามีความเหมาะสมอยู่ในระดับปานกลาง และครูในโรงเรียนขนาดกลาง เห็นว่า มีการดำเนินงานด้านการตรวจสอบ ทบทวน และปรับปรุงคุณภาพการศึกษาที่เหมาะสมอยู่ในระดับปานกลาง

2. ข้าราชการครูมีสถานภาพต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับความเหมาะสมในการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาทั้งโดยภาพรวมและรายด้าน ไม่แตกต่างกัน

3. ข้าราชการครูที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนขนาดต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับความเหมาะสมในการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษา โดยภาพรวมและรายด้าน 3 ด้าน ไม่แตกต่างกัน แต่ข้าราชการครูที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนขนาดใหญ่เห็นว่าการปฏิบัติงานด้าน

การบริหารจัดการคุณภาพมีความเหมาะสมมากกว่าข้าราชการครูที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนขนาดกลางอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

รุ่งรัตน์ ภูวา (2545 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่องการปฏิรูปการเรียนการสอนระดับก่อนประถมศึกษา ตามทัศนะของผู้บริหารและครูผู้สอนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดมหาสารคาม พบว่า ไม่พบปฏิสัมพันธ์ระหว่างสถานภาพกับขนาดโรงเรียน ที่มีต่อการดำเนินการปฏิรูปการเรียนการสอนระดับก่อนประถมศึกษา

วิทยา กาญจนคร (2546 : บทคัดย่อ) ได้วิจัยเรื่องการดำเนินงานปฏิรูปกระบวนการเรียนการสอนตามความคิดเห็นของครูผู้สอนในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานประถมศึกษาอำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด โดยศึกษาเปรียบเทียบระดับการปฏิรูปกระบวนการเรียนการสอนตามความคิดเห็นของครูผู้สอนที่มีขนาดต่างกัน ผลการวิจัยพบว่า การปฏิบัติงานปฏิรูปกระบวนการเรียนการสอนตามความคิดเห็นของครูผู้สอนแตกต่างกัน โดยโรงเรียนขนาดใหญ่แตกต่างกับขนาดกลาง และขนาดเล็กอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สมบัติ เทพวรรณ (2546 : บทคัดย่อ) ได้วิจัยเรื่องการปฏิบัติตามเกณฑ์มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนประถมศึกษา พบว่า ผลการศึกษาระดับการปฏิบัติ และเปรียบเทียบการปฏิบัติตามเกณฑ์มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนขนาดใหญ่ ขนาดกลาง และขนาดเล็กโดยภาพรวมแตกต่างกัน แตกต่างกันทุกคู่ และทุกด้านอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ชูศักดิ์ ดินอาสา (2547 : บทคัดย่อ) ได้วิจัยเรื่องการศึกษาความคิดเห็นของบุคลากรทางการศึกษาที่มีต่อการปฏิบัติตามระบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคายเขต 1 ผลการวิจัยพบว่า

1. ระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ตามความคิดเห็นของบุคลากรทางการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคายเขต 1 โดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก 6 ด้าน คือ ด้านการเตรียมการ ด้านการปรับแต่งวิสัยทัศน์ของสถานศึกษา ด้านการจัดระบบสารสนเทศสถานศึกษา ด้านการจัดระบบบริหารจัดการคุณภาพสถานศึกษา ด้านการตรวจสอบ และทบทวนคุณภาพของสถานศึกษา ด้านการกำกับติดตามประเมินและผดุงระบบการประกันคุณภาพการศึกษา และมีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง 4 ด้าน คือ ด้านพัฒนามาตรฐานการศึกษาระดับสถานศึกษา ด้านการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพสถานศึกษา ด้านการประเมินคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาและด้านการรายงานคุณภาพการศึกษาประจำปี

2. การเปรียบเทียบระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ตามความคิดเห็นของบุคลากรทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคายเขต 1 ตามสถานภาพผู้ปฏิบัติงานในโรงเรียน พบว่า โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่น .05 ผลการทดสอบรายคู่พบว่า ความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษากับครูผู้สอนและคณะผู้บริหารสถานศึกษากับประชากรคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่น .05 ส่วนครูผู้สอนและคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ไม่แตกต่างกันทางสถิติ

3. การเปรียบเทียบระบบการประเมินภายในสถานศึกษาตามความคิดเห็นของบุคลากรทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคายเขต 1 ตามขนาดของโรงเรียน พบว่า โดยภาพรวมมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่น .05 ผลการทดสอบรายคู่พบว่า โรงเรียนขนาดเล็กกับโรงเรียนขนาดกลาง และโรงเรียนขนาดเล็กกับโรงเรียนขนาดใหญ่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่น .05 ส่วนโรงเรียนขนาดกลางและขนาดใหญ่ไม่แตกต่างกันทางสถิติ

สมพงษ์ แก้วฤทธิ์ (2548 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการดำเนินการตามเกณฑ์มาตรฐานสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน อำเภอเกษตรวิสัยจังหวัดร้อยเอ็ด จากการศึกษาพบว่า

1. การดำเนินงานตามเกณฑ์มาตรฐานสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน อำเภอเกษตรวิสัยจังหวัดร้อยเอ็ด ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอน โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านมีการดำเนินการอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ มาตรฐานด้านผู้บริหาร มาตรฐานด้านครู และมาตรฐานด้านผู้เรียนตามลำดับ

2. การเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของผู้บริหาร และครูผู้สอนต่อการดำเนินการตามเกณฑ์มาตรฐานสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มาตรฐานด้านผู้บริหารแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนมาตรฐานด้านครู และมาตรฐานด้านผู้เรียนไม่แตกต่างกัน

3. ข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาการดำเนินการตามเกณฑ์มาตรฐานสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า ด้านผู้บริหาร ควรจัดอบรมให้ความรู้ทักษะการบริหารสถานศึกษาให้กับผู้บริหาร ควรจัดระบบบริหารจัดการที่ดีภายในโรงเรียน ควรสนับสนุนปัจจัยในการบริหารให้เพียงพอ และควรนิเทศการบริหารสถานศึกษาอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ ด้านครูควรจัดสรรจำนวนครูให้เพียงพอกับจำนวนนักเรียน ควรจัดให้ครูได้สอนตรงตามความรู้ ความสามารถ

ควรจัดอบรมเพิ่มความรู้ใหม่ ๆ ให้กับครูอย่างสม่ำเสมอ และควรจัดหาลูกจ้างมาทำงานธุรการ แทนครู และด้านผู้เรียน ควรจัดหาสื่อและเทคโนโลยีด้านคอมพิวเตอร์มาใช้สอนนักเรียน ควรอบรมด้านคุณธรรมจริยธรรมและระเบียบวินัย ควรสอนให้นักเรียนกล้าแสดงออกในทาง ที่ถูกต้อง และควรส่งเสริมด้านสุขภาพอนามัยให้สมบูรณ์แข็งแรง

มานิตย์ สนิทบรรเลง (2545 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการเตรียมตัวของโรงเรียน เพื่อรองรับการประเมินภายนอกในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา อำเภอโพธิ์พิสัย จังหวัดหนองคาย ผลการศึกษาพบว่า ระดับการเตรียมตัวของโรงเรียนเพื่อ รองรับการประเมินภายนอกในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ โพธิ์พิสัย จังหวัดหนองคาย รายด้านและโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ผลการเปรียบเทียบ ระดับเตรียมตัวของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดต่างกัน มีการเตรียมตัวเพื่อรองรับการประเมิน ภายนอกโดยรวมไม่แตกต่างกัน การเตรียมตัวรายด้าน ด้านการเตรียมเอกสาร หลักฐาน แบบ รายงานผลมีการเตรียมตัวแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านการเตรียม บุคลากร และด้านการสร้างความเข้าใจไม่แตกต่างกัน

6.2 งานวิจัยในต่างประเทศ

Moor (1981 : 514 -A) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับการประเมินผล การปฏิบัติงานของ ผู้บริหาร โรงเรียน โดยสอบถามความคิดเห็นของผู้บริหาร ผลการวิจัยพบว่า ส่วนใหญ่ยอมรับว่า แนวทางการปฏิบัติยังไม่มีการประเมินอย่างเป็นทางการ และมีความคิดว่าควรมีการประเมิน อย่างเป็นระบบ มีการวางแผนการดำเนินงานล่วงหน้า ผู้บริหารระดับสูงขึ้นไปควรตระหนักถึง ความสำคัญและจัดให้มีการประเมินผลการปฏิบัติงานในแต่ละหน่วยงานอย่างจริงจัง

Masterson (1985 : 2879) ได้ทำการวิจัยเรื่องความคิดเห็น ของครูและผู้บริหาร สถานศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมการทำงานที่เป็นจริง ในอุดมคติ ของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียน ประถมศึกษา โดยสำรวจความคิดเห็นของครู และผู้บริหารสถานศึกษาเกี่ยวกับการให้ความสำคัญ ในการปฏิบัติงานประจำวันที่เป็นจริง ของผู้บริหารสถานศึกษา และการให้ความสำคัญในการ ปฏิบัติงานประจำวันของผู้บริหารคิดว่าควรจะมีปฏิบัติ พบว่า ครูผู้สอนและผู้บริหารมีความคิดเห็น เหมือนกันว่าการปฏิบัติงานในปัจจุบันผู้บริหารต้องให้ความสำคัญ ได้แก่ การประเมินผลการเรียน ของนักเรียนและการจัดหาทรัพยากร ที่ต้องการครูผู้สอน และผู้บริหารแสดงความคิดเห็นว่า หน้าที่ในการประเมินผลของคณะครูการสร้างบรรยากาศในองค์กรความเป็นผู้นำของผู้บริหาร การสื่อสารของผู้บริหาร เป็นสิ่งที่ควรสนใจมากยิ่งขึ้น

Smith (1991 : 105) ได้ทำการวิจัยเรื่อง คุณลักษณะของโรงเรียนที่มีประสิทธิภาพ มลรัฐจอร์เจีย ผลการวิจัยพบว่า องค์ประกอบที่มีส่วนที่สำคัญต่อประสิทธิภาพของโรงเรียน คือ โรงเรียนมีการประเมินผลการดำเนินงานอยู่เสมอ มีระบบการดำเนินงานด้านวิชาการเข้มแข็ง มีบรรยากาศทางวิชาการ มีผู้นำองค์กรที่เข้มแข็ง มีเป้าหมายและความคาดหวังที่สูง ในการปฏิบัติงาน

แพตทริเซีย (Patricia. 1994 : 2041-A) ได้ศึกษาการประเมินการก้าวไปสู่การประกันคุณภาพการศึกษา และการควบคุมการปฏิบัติในประเทศเยอรมัน สวีเดน ฝรั่งเศส นิวซีแลนด์ แอลอสเตรเลีย พบว่า มีการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างชัดเจนในระบบที่มีการประกันคุณภาพนั้น กลไกทางสังคมช่วยให้เกิดการเปลี่ยนแปลง ในประเทศเยอรมันมีการเปลี่ยนแปลงอย่างมากมาย จากจังหวัดหนึ่งไปยังอีกจังหวัดหนึ่ง การประกันคุณภาพการศึกษา และการควบคุมการประเมิน คือกระบวนการที่ชัดเจน ในประเทศสวีเดนเกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างมากมาย ในการประกันคุณภาพการศึกษา ฝรั่งเศสให้ความสำคัญและเชื่อถือจากการใช้ข้อสอบภายนอกโรงเรียน มีการควบคุมจากส่วนกลาง ในประเทศนิวซีแลนด์ให้ความสำคัญกับการประเมินจากบุคคลภายนอกที่เกี่ยวข้องกับสถานศึกษา นำเอาระบบการสอบมาตรฐานกลางซึ่งอ้างอิงไปสู่การยอมรับที่เป็นมาตรฐาน และในประเทศออสเตรเลียมีการนำเอาระบบการประเมินผลโดยใช้ข้อสอบมาตรฐาน มีการเตรียมการอย่างมีแบบแผนสู่การควบคุมคุณภาพ และการประกันคุณภาพการศึกษาในระดับมัธยมศึกษา และการศึกษาขั้นสูงต่อไป

เชียฮาน (Sheahan. 1998 : 4208-A) ได้ทำการวิจัยเรื่องกระบวนการเพิ่มความน่าเชื่อถือและคำจำกัดความของคุณภาพ ผลการวิจัยพบว่า บทบาทของสาธารณชนมีผลต่อความต้องการในการส่งเสริมเอกภาพ และมาตรการวัดคุณภาพการศึกษาในระดับสูง ส่วนการสร้างเชื่อมั่นเป็นวิธีที่ดีที่สุดต่อการวัดคุณภาพการศึกษา และควรเน้นการวัดผลการเรียนของนักเรียนให้มากขึ้นในฐานะที่เป็นสิ่งวัดคุณภาพ